

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU CULTU-
RĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ

ANUL X : SIBIU 16 MART. 1971: NRUL 6.

: REDACTOR: OCT. C. TĂSLĂUANU :

Sumarul:

Oct. C. Tăslăuanu	Șezătoarea scriitorilor români.	G. Bogdan-Duică	Cronică teatrală: I. „Biruința”, de A. Herz;
Cincinat Pavelescu	Pe un album (poezie).		II. „De ziua mamei”, de Mihail Sadoveanu;
Victor Eftimiu	Înșiră-te, Mărgărite...		III. „Înșiră-te Mărgărite”, de Y. Eftimiu.
Z. Bărsan	Cântece (poezii).		IV. „Păr de lup”, de C. Rădulescu-Motru.
G. Rotică	Cântec (poezie).		
I. Agârbiceanu	Înălțirea.		
I. U. Soricu	Înstrăinare (poezie).		
I. Bercia	Shakespeare: Iuliu Caesar.		

Cronică: Șezătoarea scriitorilor români. Petrecerea cu jocuri naționale. Valoarea traducerilor. Dintr-o statistică școlară. Concertul Reuniunii rom. de muzică (C. B.). — Poșta redacției.

Ilustrațiuni: Grigorescu: La Granville.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU CULTURĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocărlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Victor Eftimiu, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	24 cor.
6 luni	8 "	" " " "	12 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

România și în Străinătate:

1 an	20 cor.	Ed. de lux	30 cor.
6 luni	10 "	" " " "	15 "

Reclamațiile sunt a se face în cursa de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul”, Sibiu (Nagyszeben).

Opuri cari să cetesc cu plăcere.

- Nădejde, S., Din lume, pentru lume. Povestiri din popor. C 2.—
- Păriați și copii. roman din viața socială română. C 2.—
- Patimi. Roman din viața românească. C 2.—
- Robia banului, roman. C 2.—
- Rădulescu-Niger, Magistrații noștri, roman. C 4.—
- Străin în țara lui... roman social. C 4.—
- Tribunalul poporului, roman social. C 3.—
- Belozle, roman. C 1.80.
- Jertfă, novelă. C 1.50.
- Sienkiewicz, H., Fără credință, roman tradus de S. Nădejde. C 3.—
- Sienkiewicz, H., Prin foc și sabie, roman cu ilustrații, tradus de S. Nădejde. Vol. I. 1.75; vol. II. 1.50; vol. III. 1.50; vol. IV C 1.—
- Să-l urmărim roman din timpul vieții pământești a Mântuitorului Hristos C 1.—
- „Prinsoarea” sau Judecata lui Iupiter, în românește de Paul Ionescu. C —20.
- Mania, roman sentimental. C 2.—
- Pe câmp de glorie. Roman eroic, trad. din franțuzește de Gr. Tanșan. C 3.—
- Gorki, M., Mama, roman. C 2.50.
- Vagabondul și tovarăgul meu de drum, două novele. C 1.—

Se află în depozit la librăria lui

W. KRAFFT în Sibiu.

==== Catalog la cerere gratis și franco. ====

BUCUREȘTI

Orice reproducere oprită.

Șezătoarea scriitorilor români.

În sfârșit am avut fericirea să vedem și pe pământul românesc al Ardealului o ceată aleasă de scriitori tineri, înstrunându-și lirele și propovăduind cu graiu viu farmecul și frumusețile limbei și artei românești. Ziua de 5 Martie n., când s'a ținut, aici în Sibiu, prima șezătoare a scriitorilor români, va rămâne în istoria noastră culturală ca o zi de sărbătoare, ce va însemna zorile unor îndemnuri nouă pentru întruparea visului atât de scump nouă tuturor: înfrățirea sufletului românesc în simțire și în gândire.

Prima șezătoare literară are o deosebită importanță culturală și națională, fiindcă ea înseamnă începutul unei activități nouă pentru a trezi la conștiința de sine sufletele dela noi cutropite de străinism, ea înseamnă începutul unui apostolat al cântăreților chemați să ducă la izbândă ideea pentru care purtătorii condeiului se luptă mai bine de două veacuri.

Am spus-o în repetite rânduri că ne flutură atât de des pe buze vorba mare: unitatea culturală a neamului românesc, fără să trezească în sufletele noastre și îndatoriri față de acest ideal sublim. Cei mai mulți credem că, rostind la diferite prilejuri solemne aceste vorbe cu o ușurință aproape inconștientă, am și făcut un pas spre întruparea acestui ideal. Cei mai mulți nu-și dau seamă că sunt cuvinte sfinte, pe cari când le luăm în deșert săvârșim o adevărată blasfemie națională. Oamenii cari cred în idealuri și cari simt în sufletele lor fiorurile divine ale jertfei de muncă ce netezesc cărările grele ale împlinirii acestor idealuri, de obicei înlocuesc vorbele prin fapte, singurele cari cumpă-

nesc ca valori pozitive în evoluția culturală a unui popor.

O astfel de faptă, fără trâmbițări și fără de alaiu a fost și șezătoarea literară din 5 Martie n., care s'a ținut cu o impunătoare seriozitate și demnitate.

Unitatea noastră culturală se poate înfăptui numai prin asemenea sărbători de înfrățire, cu ocazia cărora sufletele se cunosc și, cunoscându-se, au posibilitatea de a se apropia, de a se întovărăși la o muncă unitară. Scriitorii cari au venit la Sibiu s'au întors în Țară cu mai multe prietینii, cari vor rămâne și nădăjduim că vor aduce și roade binefăcătoare culturii noastre. Venind aici în mijlocul nostru, ei au cunoscut o lume nouă, de care au rămas încântați, au văzut desfășurarea unei vieți românești, care le-a întinerit sufletele, lărgindu-le orizonturile simțirii; au observat că aici dincoace de Carpați trăesc frați de-ai lor plini de vînjoșie, cu chipuri frumoase și cu suflete curate; s'au convins că aici sentimentul național e sincer și puternic, deși nu e destul de conștient și destul de roditor în fapte. Sufletele scriitorilor s'au simțit primenite de un nou avânt de muncă pentru a trezi la conștiință deplină acest neam neîndreptățit de soarte, s'au simțit îndemnate a răsădi în grădina sufletească a acestor Români plini de viață florile alese ale idealurilor din inimile lor de visători și de luptători pentru frumos și pentru adevăr. Cât au stat aici în mijlocul nostru întreaga lor ființă se sbuciumă de interpretările nouă ale datoriei de oșteni ai culturii românești. Puteai ceti pe fețele lor că pe flamura de luptă și de muncă a vieții

ce-i mai aşteaptă se imprimă noi idealuri, mult mai luminoase ca cele din trecut. Şi nu ne îndoiim că ne vor împlini cu credinţă aşteptările noastre ale tuturor.

Pe de altă parte venirea scriitorilor a răscolotit aici la noi multe suflete neîncrezătoare în viitorul nostru. Toată lumea, care a luat parte la şezătoarea literară eră cuprinsă de un sentiment de admiraţie faţă de frumuseţile limbii şi literaturii româneşti. Mulţi au avut prilej să se convingă că limba românească, care la noi e tratată aşa de vitreg, are un farmec cuceritor, când e rostită de artiştii ai gândirii şi ai graiului românesc. Mulţi au rămas surprinşi de bogăţia şi varietatea în creaţiuni artistice a literaturii româneşti, pe care o cunoşteau şi o cunosc aşa de puţin.

La şezătoare am văzut bătrâni şi tineri vărsând lacrimi de fericire că li s'a dat să vadă şi această sărbătoare a culturii româneşti. Pentru mulţi şezătoarea a fost ca o revelaţie a sufletului românesc, pe care nici n'au îndrăznit să o viseze. Cutropişi de cultura străină şi de necazurile vieţii de toate zilele nu şi-au închipuit că neamul nostru disprefuit are atâtea comori de frumuseţi, cari pot stă cu mândrie lângă podoabele literaturii străine. Cucerirea de suflete pentru cultura românească ce-au făcut-o scriitorii venind în mijlocul nostru e, deci, fapta pozitivă

cea mai importantă a şezătorii literare. Fierurile de artă şi lacrimile de bucurie ce-au însoţit cetirile şi recităriile artiştilor noştri desigur nu se vor uită încurând. Amintirile dela aceste înălţătoare serbări vor sbură din gură 'n gură şi se vor păstră cu sfinţenie şi pentru generaţiile viitoare. Şi ca urmare a acestei şezători, mulţi se vor simţi îndemnaţi să-şi cumpere operele scriitorilor noştri şi în liniştea tihnită a căminului lor vor retrăi clipele de bucurie din sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii” şi vor ceti cu aceeaş bucurie şi dragoste întreaga operă mai nouă a literaturii româneşti.

Iată cum se sădeşte în suflete taina mare şi adâncă a idealului pentru care luptăm: unitatea culturală a neamului românesc.

Scriitorii pot fi mândri că au reuşit să facă începutul unei mişcări de redşteptare culturală aici în Ardeal. Şi credem că îndemnaţi de prima încercare, în viitor vor căuta să aranjeze în toate centrele româneşti dela noi câte o şezătoare literară. Pot fi încredinţaţi că pretutindeni vor fi întâmpinaţi cu aceeaş dragoste şi cu acelaş entuziasm şi că ori unde vor merge vor găsi aceleaşi suflete curate şi dornice de cultură. Li aşteptăm să vie cât mai des în mijlocul nostru, ca să ne întărească credinţa în unitatea sufletului românesc.

Oct. C. Tăslăuanu.

Pe un album.

Gândesc, şi mâna mea esită,
Să 'mbrace 'n slove de cërneală
Simţirea caldă ce palpită
Ca nişte fire de beteală.

Tot astfel când o floare-şi 'nalţă
Spre cer parfume neştiute,
Roteşte fluturile 'n preajma-i
Şi nu 'ndrăzneşte s'o sărute.

Veni-vor mulţi să spue 'n versuri
Că te iubesc. Şi cum şi cât,
Vor scrie mai frumos ca mine
Dar nu te vor iubi atât.

Cincinat Pavelescu.

Înșiră-te, Mărgărite...

Poem feeric în două părți, de *Victor Eftimiu*.

Partea II.

Ileana din poveste.

(Sfârșit.)

Scena II.

(Făt-Frumos și apoi Zâna-Florilor. S'aud tropote îndepărtate, ce cresc neconținut. Cerul se luminează. Amurg. Făt-Frumos coboară din dreapta și-și duce calul la păscut.)

Făt-Frumos.

Paște, Roibule, că-i gata greul zilelor de trudă...
Paște flori și vârf de iarbă, floare nouă,
iarbă crudă,

Moaie-ți colea în fântână botișorul însetat
Și te-adapă... Și te-alină, Roibuțel nealintat,

Câte drumuri bietu-mi suflet și copita-ți o
să 'ndure?

Hai, avântă-te în luncă, haide, sburdă prin
pădure

Pe când eu mi-oi strânge gândul înc'odată,
Roibușor,

Că mi-e greu sârmanul suflet cum ți-e tru-
pul de ușor...

Drumuri lungi și drumuri grele străbăturăm
împreună

Când pe vifore cumplite, când pe soare, când
pe lună

Dar venitu-ne-a sorocul să luptăm... iar de
murim

Facă domnul să ne 'ngroape în același țintirim...

De-om răzbi până diseară în palatul singuratec
Buți de vin ți-oi da, voinice, și-o movilă de
jăratec,

Dar de-o fi să ies de-acolo numai eu pe șeaua ta
Svârle-mă în foc mai bine decât trupul mi-i
purtă!

(Se așează, gânditor, pe un trunchiu de stejar, în do-
sul căruia, cu fața spre fundul scenei se înalță câteva
tulpini de Floarea-Soarelui. Numai una dintre ele ține
fața spre Făt-Frumos; aplecându-se ușor deasupra
capului său, îi spune:)

Zâna-Florilor.

Bun sosit la noi, voinice!...

Făt-Frumos (uitându-se împrejur).

Mulțumesc, domniță dragă...

Zâna-Florilor (iese dintre flori și se apropie de el)
Care vânt la noi te-duce? Un așa drumet
să tragă

Prin ținuturile noastre cam de mult nu fuse dat...

Făt-Frumos.

Soarta rea, frumoasă zână, pe la voi m'a lepădat..

Zâna-Florilor.

Soarta rea? De ce? Ia spune-mi?

Făt-Frumos.

O, că multe-ar fi de spus...

Zâna-Florilor.

Eu veneam cu gând de ceartă, dar cum vezi
tu m'ai supus

Și te-ascult... (Se ridică.)

Făt-Frumos.

Cu gând de ceartă? Ce-am greșit? Au ce făcui?
Ți-am speriat supușii, poate? Cer iertare ori
și cui...

Pașii calului treziră vr'o bătrână ce dormiă?
Am călcat vr'un moș în cale? Spune, care-i
vina mea?

Zâna-Florilor.

Uite florile din luncă mi s'au plâns c'a năvălit
Printre ele, ca furtuna, roibul tău... Ce roib
cumplit!

Au venit, plângând, la mine, întristatele fecioare
Și mi-au spus că le ucide și le calcă în picioare...

Făt-Frumos.

Iartă-l... că și el, ca mine, mult amar, să-
racul, duce...

Pentru florile-ți pierdute altă floare ți-oi aduce...

Zâna-Florilor.

Așa dar tot n'ai uitat-o pe Ileana...

Făt-Frumos.

Știi și tu?

Zâna-Florilor.

Cum să nu te știi? Povestea-ți toată lumea
străbătui.

Basmul tău și-al Cosânzenei cine nu-l cunoaște oare?

Vântul, paserile, codrul, luna, razele de soare?
Povestesc mereu de tine și de toate ce-ai făcut
Azi în lumea noastră, mâine pe-un tărâm necunoscut.

Veșnic robul fără pace al aceleiași chemări
Cine, cine răscolește nouă țări și nouă mări?
Cine țese pod pe ape? Cine crengile distramă?
Prin pădurile de aur, prin pădurile de-aramă?
Cine iese fără moarte dintr'al ielelor hotar
Avântându-se 'n puhoaiie și pe lacuri de cleștar?

Urmărind un vis de raze tot mai stins, mai depărtat,

Cine-aleargă ca năluca zi și noapte ne 'ncetat?

Făt-Frumos.

Cum de știi atâtea lucruri? Pieptul tău de ce gemeă

Când vorbeai? (Vine spre ea).

Zâna-Florilor.

Dar bine glasul, ochii mei, suflarea mea
Nu ți-au spus nimica ție? Nemișcat, când m'ai zărit,
Nemișcat ai stat, dar roibul, roibul tău a tresărit!...

Zâna-Florilor sunt astăzi... dar am fost odinioară

La o curte 'mpărătească cea mai rumenă fecioară.

Mi-am lăsat părinții, casa, pacea unui dulce trai
Ca să plec îndrăgostită de feciorul cel de crai
Ce 'ntr'o zi de primăvară pe la noi se rătăci...
Alergând tot după tine, iată-mă acum și-aci
Neștiind câți ani de zile lungul drum o să mai ție...

Făt-Frumos.

Ți-am fost drag, frumoasă zână?

Zâna-Florilor.

Cum ți-e dragă dânsa ție...
Drag mi-ai fost întotdeauna și-aș voi să fii al meu,

Veșnic, veșnic lângă mine: tu stăpân și roabă eu.
Ca să-mi fii mereu aproape te urmară pașii mei
Prin păduri de vrăjitoare, prin palatele cu smei,
Ți-așterneam în cale iarbă nici un duh să nu te-audă,

De cădeai rănit în luptă îți legam o rană udă,

Ici o babă cocoșată îți dădeam urciorul plin
Îți turnam pe frunte rouă ca să-ți fie somnul lin;
Tu fugeai după Ileana, eu fugeam fără să știi
Prin orașele bogate, prin câmpiile pustii,
Și-alergând mereu în lume după tine, după ea,
Risipit-am fără milă tinerețea, vieața mea...
Făt-Frumos a ta sunt... ia-mă... nici un smeu nu ne desparte...

Sunt aici, pe când Ileana...

Făt-Frumos.

O iubesc că mi-e departe...
Și-apoi cum... de-atâta vreme bat pământul 'n lung și 'n lat

Și să stau apoi deodată lâng'al smelui palat?
Ea să plângă zi și noapte suspinând de dorul meu,

Pe când eu s'o las să geamă pradă groaznicului smeu?

Zâna-Florilor.

Dragul meu, nu sunt frumoasă?... Toate darurile firii

Mi-le-au dat la leagăn daruri Ursitoarele, Zefirii...
Florile din lunci, din ape mi se 'nchină toate mie,
Mi-au stropit cu roze părul, sânul meu cu iasomie...

Ochii mei sunt flacări negre... părul meu e negru, smoală...

Făt-Frumos.

Părul ei bălai ca spicu-i și privirea i-e domoală,
Ochii ei sunt cerul verii răsturnat într'un isvor...

Zâna-Florilor.

Ca și cerul cel de vară ei se 'ntunecă de vor
Pe când mie todeauna mi-au rămas aprinși, curați

Cum mi-au spus atâtea lacuri, și feciori de împărați...

Făt-Frumos.

M'au iubit atâtea zâne și fecioare de 'mpărat...

Zâna-Florilor.

Mie însă numai unul mi-a fost drag cu-adevărat...

Făt-Frumos.

Dintre zâne și fecioare numai una m'a robit...

Zâna-Florilor.

Unul singur mă alungă: cel pe care l-am iubit!

Făt-Frumos.

Surioară, surioară cât de bine te 'nțeleg!
Cum aș vrea, în astă clipă, de trecut să mă desleg
Și lăsând zădărnicia, mincinoaselor lucruri
Să împart cu tine rodul multdoritei fericiri...
Dar abia vorbii, și iată... mă îndeamnă ve-
chiul glas

Să pornesc mereu 'nainte și în urma mea să las
Toate câte sunt ispită... Și din toate să se
'ntreme

Visul care mă frământă de atât amar de vreme.

Zâna-Florilor.

Nu plecă... De ce să cauți fericirea 'n altăparte
Când o vezi că-i lângă tine?

Făt-Frumos.

Fericirea e departe...

Fericirea e ca norul care trece colo... vezi?
Acul soarelui îi țese flori mai multe ea 'n livezi
Pe când ploaia care curge ca un trist și
negru roi

O simțim, — dar face norul, floarea, pulberea,
— noroi...

Zâna-Florilor.

Norul, florile și dânsa tină-s toate de te-apropii
Ai s'alergi mereu s'o cauți?

Făt-Frumos.

Pân' la marginile gropii!

Zâna-Florilor.

Du-te dară... fără milă... și-ți găsește fe-
ricirea

Du-te. Luptă-te. Învinge. Uită că zădărnicierea
Unor vise ne'ncetate, — biata inimă mi-a rupt.
Voiu găsi putere, poate, și de-acuma, ne'nterupt
Să te-ajut de cazî în luptă sau de ieși în-
vingător...

Făt-Frumos.

Chiar de 'nving?

Zâna-Florilor.

Și 'nvingătorii au nevoie de-ajutor!...

(Făt-Frumos intră 'n pădure, cu pași rari. Zâna-Flo-
rilor îl urmează, de departe, îngândurată. Zâna-Flo-
rilor se reîntoarce. — Floarea-Soarelui o 'ntâmpină.)

Floarea-Soarelui.

Nu ți-am spus?...

Zâna-Florilor.

A fost de piatră...

Floarea-Soarelui.

Prea ești slabă... lubitoare...

Zâna-Florilor.

Cum aș fi?...

Floarea-Soarelui.

Să fii mai mândră!... Să te-arăți nepăsătoare...
Din povestea ta întreagă nici un fior nu-l
străbătî...

Zâna-Florilor.

Floarea-Soarelui mă muștră? Tu vorbești
acuma, tu?

Tu ce râzi în zorii zilei când s'arată mândrul
soare

Și te 'nchizi tăcută... tristă... Când încep
să te 'mpresoare

Ale nopții fire negre, — tocmai tu să nu 'nțelegi?

Floarea-Soarelui.

Te 'nțeleg, dar vezi... mi-e milă... că din
toate tu te-alegi

Doar cu plânsul și cu visul și cumplita aș-
teptare;

Pe când eu, eu tot am parte de prelunga
sărutare...

Ce-mi trimite sfântul soare de pe tronul
mișcător...

Zâna-Florilor.

Taci... ascultă... vezi cum fuge!! Nu mai e
nepăsător!

Vezi un nor de colb ce urcă și coboară
coasta lină?

Vezi cum intră 'n pădurice... cum răzbește
pe colină?!

Mai departe... fuga... fuga... mai aproape
de palat,

Și de mine mai departe...

Floarea-Soarelui.

Doamne, ce ți s'a 'ntâmplat?

Ce vorbești așa 'ntr'aiurea...? Mâna ta e
rece... tremuri...

Zâna-Florilor.

Vezi colo... pe vârf de munte un palat uitat
din vremuri?

E palatul Cosânzenei... e palatul unde ea
Fără grijă îl așteaptă să sosească și s'o ia...

Ca o pasăre măiastră ferecată 'n colivie
Ea îl cheamă fără vorbe... el ascultă și-o să vie,

Și-o să vie și-o s'o ducă... mai departe, pe
când eu

Pribegind pe drumul vieții tot mai lung și
tot mai greu

Am să mor prin cine știe ce țărâmurii depărtate...
Pentru ea umblaiu atâta din cetate în cetate
Pentru ea de-atâta vreme plânge sufletu-mi
sărman...

N'o cunosc și totuși, uite, o urâsc ca pe-un
dușman...

Ce-o să fac deaci 'nainte? Încotro să 'ntorc
privirea?

Unde să-mi înnecc aleanulși să-mi afluisbăvirea?

Floarea-Soarelui.

Stai aici... Ne fii stăpână cum ne-ai fost și
până ieri...

Printre flori, vei fi străină omenștilor dureri...
Sunt în lumea noastră, soră, mângăieri ne-
cunoscute:

Vântul serii când adie face apa crețuri... cute...

Luna mângăie frunzișul păduricelor de-arini,
Licuricii luminează în poticele de crini

Ca un șir de candeli albe ce se sting încetșor
Pălăind în adierea unui vânt plăpând, ușor...

Totu-i vis... lumină... cântec ca 'n poveștile
frumoase

Nu plecă... Rămâi aicea printre florile voioase
Printre fluturii sbrudalnici ce se scaldă în
colori...

Ce să cauți printre oameni? Rostul tău e
printre flori!...

Zâna-Florilor.

Am să stau... și totuș, uite... Pentru cea
din urmă oară

Aș voi să-l văd cum luptă și pe smeu cum
il doboară,

Am să-i spun că eu, gonita, eu i-am stat
într'ajutor

Că de nu eram acolo, n'ar fi fost învingător...

Și de-o fi să văd că totuș, ochii lui aiurea cată,
Vindecată de iubire și de patimi desbrăcată,
Înălțându-mă deasupra omenștilor nevoi,
Ca o zână înțeleaptă voi rămâneă printre voi...

Scena III.

(Tăranii din Scena I, afară de flăcău, năvălesc înarmați
cu furci și topoare).

Moș Marin.

Hai încoa... p'aici e smeuul...

Moș Dumitru.

Unde-i mă; să vie! unde-i?

Moș Marin.

În pădure... Măi Dumitre, ia vr'o trei flăcăi
și-ascunde-i

Lângă smărcul de pădure...

Moș Dumitru.

Du-te tu...

Moș Marin.

Păi nu prea-mi vine,
Că și-acuma, de mânie, mi-arde sângele în vine...

Moș Toader.

De mânie? Ba de frică!...

Moș Dumitru.

Bade Toader, dumneata
Tot nu crezi în lighioane... ce-ar fi dac'ai ajută
Pe flăcăi să intre 'n codru și să-l caute pe smeu?

Moș Toader.

Ce să caut eu acolo? Ce să fac în codru eu?
Nu v'am spus că nu-i nimica?

Moș Dumitru.

Da' lăsați-! Ca să creadă
El ar vrea să vadă smei ca pe vite, în cireadă.

Moș Toader.

Eh! vă cred pe jumătate... Prea vă văd în-
fricoșăți!...

Mai dăduse-odată spaima într'o ceată de gușăți
Cum că le mai scade gușa... La 'nceput
nu-i prea crezui

Da' 'ntr'o lună jumătate fără gușe îi văzui...

Mitru Geambașu.

Ia ascultă-mă! Pe mine mă cunoști demult,
așa-i?

Moș Toader.

De pe vremea când mijlocul cu pistoale-l
înfașai...

Mitru Geambașu.

Nu ți-am spus că-ți moare vita să mi-o vinzi
pe jumătate...

Moș Toader.

Asta-i drept... Dar, vorba vine, am avut și
eu, fârtate,

Vite multe de vânzare? Că nu prea-mi aduc
aminte...

Moș Marin.

Lasă glumele... ascultă-l pe Geambașu, că
nu minte...

Mitru Geambașu.

Iacă eu, Geambașu Mitru jur pe albul cap
al meu

C'am văzut, ca toată lumea, cum trecu p'aici
un smeu...

Moș Toader.

Păi să știți că nu-i de-abună!... Unde l-ați
văzut?

Moș Dumitru.

Iac'aici, tăia văzduhul vâjâind...

Moș Toader.

Nu puterăți pune mâna să mi-l prindeți?
Și-atâți voinici

O femeie.

Mai de grabă ca flăcăii potârnică nu s'a-
scunde!

Nu fuseși colea, moș Toader, să mi-i vezi și
să nu crezi,

Să mi-i vezi fugind de frică...

Moș Toader.

Cum dă lupul în cirezi!

Un glas.

De-l vedeai, ca noi, Moș Toader asvârlind
scânteii pe nară...

O femeie.

Iacă, vezi ce ni-s flăcăii? Li văzuși cum s'a-
dunară

Bade Toader? Doar le-oi spune una-alta,
doar te 'nduri

Să vorbești mereu, să uite grija groaznicei
păduri!...

Flăcăul (strigând din culise).

Oameni buni!... Hei... Moș Dumitre... Moș
Marine!...

Moș Dumitru.

Iacă ia!

Moș Marin.

Tot p'aici!... (flăcăul intră).

Moș Toader.

Da ce-i băete de te-ai spăimântat așa?

Flăcăul.

Am văzut minune mare!

Moș Dumitru.

Ce minune?

Moș Marin.

Cum minune?

Moș Toader.

Nu cumva se prinse ta'tău, fătul meu, să te
cupune?

Flăcăul.

P'aici, Lasă bade, dumitale tot mereu de glume și-i.

Moș Toader.

Apoi spune-ne atunci de-ai văzut minunății!

Flăcăul.

Am văzut pe Smeu... aproape... s'a luptat
cumplit și-apoi

Da' de unde!

A murit!

Moș Dumitru.

E mort de-abine?

Flăcăul.

Hai să mergem înapoi

Să-l vedeți întins pe spate... fără cap...
într'o băltoacă

Mare, vânăta, de sânge...

Moș Marin.

Când muri?

Flăcăul.

Cam pe la toacă...

Moș Dumitru.

Cum eră voinicul care îl ucise pe tătar?

Flăcăul.

Păi... știu eu... ca sfântul Gheorghe zugrăvit
lângă altar

Sau ca domni de prin cadre... cei cu sulife
gătiți

Și călări pe roibi sălbatici...

Moș Dumitru.

Făt-Frumos a fost, să știți!

Moș Martin.

Cel de umblă tot pământul!

Moș Dumitru.

Făt-Frumos de care spune
C'a pornit taman din țara unde soarele apune
Ca să-și caute mireasa rătăcită printre smei,
Pe Ileana Cosânzeana cea mai mândră 'ntre
femei!...

O femeie.

Dare-ăr Domnul s'o găsească!...

Moș Dumitru.

Măi copii, bine că dete
Dumnezeu să crepe smeul... Ia mai spune-ne
băete, —
Cât mai e lumină 'n ceriu și mai cântă cio-
cârliă —
Ce-ai văzut?

Flacăul.

Treceam p'acolo. Nu 'ncepuse bătălia...
Îi vedeam cum stau de vorbă. Făt-Frumos
eră călare
Și vorbea de sus cu Smeul. Dar văzând apoi
că-l are

Prea departe, se coboară, lasă roibu' fără frâu
Și s'apropie de liftă, pe când eu, ascuns în grâu
Tremuram, strângeam din coate și tăceam
chitic. Deodată

Făt-Frumos cu fața toată de-o mânie grea
brăzdată
Scoase paloșul din teacă și răcni: — Destul!
Destul!

„De minciuni, de vorbă dulce și de daruri
sunt sătul...”

„Vrei să-mi dai pe Cosânzeana ori în săbii
ne tăiem?...”

„Țin'te, Smeule, că-s gata: nu te temi și nu
mă tem!”

Smeul-Smeilor atuncea scuturându-și solzii
gri

Îi rânji în nas și-i zise: „Hai la luptă, dacă vrei!”
Hai la luptă! îi răspunde Făt-Frumos. Și
'ndată, ia,

Când în aripi, când în creștet, pe balaur
mi-l tăia.

Făt-Frumos lovia în față iară smeul tot în lături,
Când săreau la zece poștii când se pomeneau
alături,

Scăpărau scântei din săbii. Sângele curgea
belșug

Unul se luptă cu cinste iar celalt cu vicieșug.
Obosiți, dela o vreme, se opriră 'n drum nițel
Pe când eu, ascuns în grâne, mă făceam mai
mărunțel.

... Nu știu cât au stat în pace... că pe smeu
nu-l mai văzui

Se făcù, mări, o roată cu luminile verzui
Și venea să 'nghită fătul. Dară fătul nu crăcni
Se făcù și el o roată roșie, — și isbucni
Ca un foc ce iese noaptea de prin clăi. Se
repeziă

Când o roată; când cealaltă și strigă. Păzeă!
Păzeă!

Se ciocneau în luptă cruntă. Numai flacări
scăpăra...

Cerul tot eră lumină... tot pământul tremură
Iarba sfârâia părliță... pasările 'n drum zăceau
Toate apele secară... frunzele se răsuceau
Numai cele două flacări, înălțându-și fumul greu
Mai aprinse, mai cumplite se luptau mereu,
mereu...

... Mă lovea căldura 'n față. Când credeam
c'o să m'aprid

Văd că cele două roate brațe 'n brațe se cuprind,
Și vrăjmașii iar ieșiră plini de fum, din roata lor...
Ești voinic de tot, băete, zice Smeul-Smeilor...
Vrei să-mi dai pe Cosânzeana — îl întreabă
Făt-Frumos

Ori te bați mereu cu mine până te-oi răzbi la os?
Ba mă bat! răspunde smeul. Plini de sânge,
plini de serum

Se luptară iar voinicii colo 'n marginea de drum.
Amândoi, cu mâna goală se luară iar la trântă,
Parcă le creștea puterea tot mai mare, mai
ne 'nfrântă...

Smeu-l ia pe Făt în brațe... și cu cel din
urm' avânt

Incordându-și toată vloga, îi făcù 'n văzdu-
huri vânt,

Îl smuci odată 'n dreapta și la stânga înc'odată,
Îl ținu' ca lumânarea și pocnindu-l, dintrodată
În pământul ars ca piatra până 'n glezne îl vârî...
Îl lăsă înfipt acolo și 'nspre gârlă coborî...
Fătul se trezi c'o babă aducând un ciob de apă
Și vărsându-l lângă dânsul din prinsoare văd
că-l scapă

C'o năframă-i șterse fața, îi dădù apoi să bea
Și-i șopti; pe când voinicul se uită mirat la ea;

Nu te teme... n'are apă... gărla-i seacă...

Poți luptă.

Înc'odată mai lovește și Ileana e a ta!

Smeul se 'ntorcea pe gânduri. Baba floare se făcû.

Făt-Frumos ieși din groapă. Tremuram. Acu-i acû!

Smeul-Smeilor găsise fără pic de apă, râul, și venea să curme lupta. Făt-Frumos își strânse brăul

Se 'ndreptă odată 'n șale și la el se repezi: Smeul-Smeilor săracul, bine nici că se trezi Că îl și prinsese fătul răcorit și încordat Îl asvârle 'n nori odată, îl mai svârle înc'odat' și deodată, până 'n umeri în pământul copt vârându-l

Îi strigă, râzând cu hohot: Ți-a venit și ție rândul!

Văd apoi că-l ia de chică... văd și capul cum i-l taie

Îmi făcui o cruce mare: măiculită ce bătaie! Și venii să spun la oameni ce văzui și ce-auzii. ... Hai cu mine, bade Toader, și-ai să vezi de-s nerozii,

Hai să vezi de-a fost aievea...

Moș Toader.

Nu mai zic nimic, nepoate!

(Palatul de pe munte ia foc)

Moș Dumitru.

Arde, mă!...

Flăcăul.

Palatul!...

Moș Marin.

Arde!...

Flăcăul.

Făt-Frumos l-aprinse poate...

Moș Toader.

Asta-i semn că-și ține 'n brațe draga lui cu părul aur...

Flăcăul.

Hai să 'ntindem horă mare lângă stârvul de balaur!

(les cu toții)

Scena IV.

(Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana, apoi Zâna-Florilor. Intră amândoi, din stânga. Făt-Frumos are hainele rupte și părul vâlvoiu. Ileana, îmbrăcată 'n alb, cu părul blond revărsat pe umeri, se sprijină de el și pășeste, ca într'un vis).

Făt-Frumos.

Vino, lasă-ți pasu 'n voie. Vin, odor neprețuit. Au trecut acuma toate. Visul nostru-i împlinit. Toate zilele de luptă, toate nopțile de dor, Toate chinurile noastre se sfârșiră, drag odor. Noaptea-i blândă. Ceru 'mbracă fermecatele colori

Iar o zână milostivă ți-a făcut un pat de flori.

Ileana.

(se așează pe trunchiul de stejar din dreapta, prefăcut într'un pat de flori).

Ah! îmi trec pe frunte mâna... parcă dorm... pare'aiurez...

Nu știu de-s aievea toate și nici nu știu ce să crez...

Lasă-mă puțin... în voie... singură... să mă deștept...

Să privesc puțin în juru-mi...

Făt-Frumos.

Draga mea, de când aștept Astă clipă fericită... Ani și ani s'au perindat De când, fără încetare, lumea toat' am colindat Alergând și zi și noapte ca să dau de cuibul unde Smeul Smeilor, tâlharul, fericirea mi-o ascunde!

Ileana.

Unde-i smeul?

Făt-Frumos.

Doarme bine!

Ileana.

L-ai ucis?

Făt-Frumos.

Firește...

Ileana.

Ah!

Făt-Frumos.

Plângi Ileano? Plângi Ileano? (se ridică).

Ileana (ferindu-se de îmbrățișarea lui)

Du-te... nu mă întrebă...

N'aș putea vorbi acuma... du-te... ceasul n'a sosit

Să te-ascult... Ș'apoi atâtea lupte nu te-au obosit?

Făt-Frumos (sistă).

Odihnit cum sunt acuma n'am fost, draga mea,
nicicând...

Ce odihnă mi-e mai dulce decât mâna lunecând
Peste fruntea-ți luminoasă... decât ochii tăi
curați

Cercetând ca 'n vis în juru-ți tot mai mari,
tot mai mirați?

Noaptea vine... vine ceasul când răsufletele
firii

Fac să tremure de doruri iarba, roua, tran-
dafirii,

Când miresmele de floare se înalță în văzduh
Unde fâlfâie din aripi al iubirii dulce duh...
Ceasul sfânt al înopțării când zefirii toți adie
Peste valuri, printre frunze, răspândind o me-
lodie

Unde mor înăbușite vorbe, șoapte, sărutări...
...Cine se desmiardă 'n largul înstelatei înop-
tări?...

...Pretutindeni, Cosânzeano, numai murmure
s'aud

Răulețele, departe, își sărută malul ud
Nu le-auzi chemarea dulce... ne'nțelesul
gângurit?

Pretutindeni, pretutindeni ca un stol nelămurit
De steluțe și de fluturi zboară 'n zare sărutări.
Cine se sărută 'n largul înstelatei înopțări?
Tot văzduhu-i plin de șoapte.. plin de cântec...
numai tu

Taci mereu... Ce 'ngrijorare peste sufletu-ți
bătut?

Ileana.

Nu știu ce... cam ce ți-aș spune... Uite
vezi, tu farmec n'ai

Ca 'nainte... Altădată vorba ta-mi pareă un nai
Îngânând ușor un cântec dulce, lin, mângăietor,
Ce-mi spuneă cum se iubită o domniță și-un
păstor...

Făt-Frumos.

Basmul nu se isprăvește niciodată dacă vrei.

Ileana.

Vorba ta îmi pare-acuma ca un stol de fluturi
Ce se joacă 'n depărtare într'o rază... îi privești
Și îi lași ca să se stingă. (Se ridică.) Sunt sătulă
de povești!

Mă 'ncântau acestea toate altădată, dar acum
În zadar aș vrea, voinice, să le-ascult sfârșitul...

Făt-Frumos.

Cum?

Nu ești tu aceeaș Leană care-ai fost odinioară,
Tu, Ileana Cosânzeana blândă, dulcea mea
fecioară

Ce visă cu mine-alături ziua mândrei cu-
nunii?

A venit și ziua-aceea, cununia gata ni-i...
Stelele ne țin făclie, iară mândri paltinași
În biserica 'nstelată ne-or fi preoți, ne-or fi
nași...

Lăutari ne-or fi zefirii din stejarii foșnitori,
Gârlele din depărtare... ceata de privighetori
Iară isonu-l va ține în adâncuri de pământ,
Greerul ce toarce 'n taină al amurgului
vestmânt...

Altădată, ziua nunții așteptând-o, tremurai
Ca un crin în vântul serii...

Ileana.

Făt-Frumos, fecior de crai

Nu mai sunt aceeaș Leană blândă și neștiu-
toare

Ce-ascultă înmărmurită cântul de privighe-
toare

Și radeă de bucurie când pe cerul gol, curat
Răsărea ca 'ntr'o icoană curcubeul colorat...

Nu mai bat acum din palme când pe-al
crengii căpătai

Ciripește 'nfrigorată rândunica cea dintâi...

Nu mi-e gândul dus la nuntă, Făt-Frumos,
nu, mai curând

Mi-aș legă năframă neagră și mi-aș scoate
rând-pe-rând

(Trece în stânga).

Toate darurile scumpe... mai curând aș vrea
să-mi rup...

Toate hainele, — și 'n negru să-mi îmbrac
întregul trup...

(Cade pe bancă în stânga.)

Nu-s făclii de nuntă 'n ceruri... Glasul co-
drului nu-mi pare

Lăutar de cununie — ci un cântec de 'ngro-
pare!...

Făt-Frumos (speriat).

Aiurezi?... Ți-e frig... vai dragă... sufletul
mi l-ai zdrobit...

Tu vorbești... aud eu bine. Vai, Ileano...

Ileana (ridicându-se cu bărbăție).

L-am iubit
Făt-Frumos! Mi-e mintea 'ntreagă. L-am iubit
— auzi? — pe Smeu...
De-a murit, cu el să duce vieața sufletului
meu...

Făt-Frumos (dureros).

M'ai uitat de tot pe mine?

Ileana.

Nu ți-am fost mireasă ție...

Făt-Frumos.

Dar ți-am fost logodnic, Leano,

Ileana.

Numai lui i-am fost soție...

El m'a strâns întâiu în brațe cu putere voi-
nicească,
El știa, la miezul nopții, gândul tainic să-mi
ghicească

Pecând tu întotdeauna la genuchii mei plectat
Căutai să-ți porți cuvântul doar în pilde îm-
brăcat...

Când venea din lupte grele se uită la mine-abea
Încruntă întreaga față două vorbe de-mi
vorbea,

Pe când tu din cale-afară de vorbareț, te-ai tărit
Și cu ochii de femeie și cu glasul coborât
Mi-ai cerut de milă par'că ce-ar fi trebuit
să ie!

Făt-Frumos (își scoate sabia, furios).

Piei, năpărcă blestemată! Piei!... Din calea
mea să pie!

Răsufflarea-i otrăvită te-a răzbit până la os?
Uite, paloșu-mi și-acuma-i plin de sânge
veninos!

E d'al lui? Vrei sânge?... spune... îl iubești?
ți-e dor de el?!

Chiamă-l... strigă-i să te scape... ia mai
laudă-l nițel!

(Ileana a leșinat, țipând.)

(Disprețuitor.) Mi-am pierdut o vieață 'ntreagă
după visuri mincinoase

Mi-am sleit puterea toată până 'n măduva
din oase,

Agățai întregu-mi suflet de-al nădejdiimărăcine
Ca s'alerg în lumea largă — după cine,
după cine?

(O sguđuie.) Hai, trezește-te, căci vieața într'o
clipă ți se curmă...

L'ai iubit? Răspunde... Haide, spune-ți vorba
cea din urmă!

Zâna-Florilor.

(leșind de lângă patul Ileanei, îi oprește brațul ridicat.)

Svârle paloșul, voinice... Nu ucide ce-ai iubit!
Tot a ta e Cosânzeana! Pe dușman de l-ai
sdrebit

Amintirea lui n'o ține sufletul unei femei...
Iar bărbății toți din lume — Feți Frumoși
de-ar fi, sau Smei

Dață știu cum s'o supună pentru dânsa par
tot una...

(Lumina albastră a lunei se revarsă pe Ileana.)

Hai, trezește-o... spune-i basme: Și-o des-
miardă: uite luna!

(Cortina.)

Cântece.

I.

Nu!... Să n'aruncați osânda
Pe-o iubire făr' de lege!...
Vraja nopților cu lună
Cine-ar sta să mi-o deslege?!

Din adâncurile firii
Când purcede blând amorul,
De 'nzadar îi puneți stavili...
Le sfărâmă vrăjitorul.

Și pe câmpurile 'n floare
Sburdă, scuturând din plete...
— Flutur alintat pe sânul
Celei mai frumoase fete!

II.

Toamnă mohorită,
Gând de bătrânețe.
Duce-mi-te-ar vântul,
Vântul să te 'nghețe...

Într'o haină sură
Mi-ai venit în casă...
Te-ai uitat la mine,
— Te-am chemat la masă...

Dar când auzit-ai
Că pornesc să cânt,
Ai fugit pe ușe
Fără de vestmânt...

A rămas la mine
Haina ta urită...
Și mi-e frig de-atuncea
Toamnă mohorită!

III.

În grădina mea de visuri
Stau și-acum din vreme 'n vreme,
Cimitir uitat pe coastă...
— Nu mai am de ce mă teme!

Doar în nopțile cu lună
Când se plâng în taină crinii,
Treci și tu... minune albă
Pe la marginea grădinii!...

Împărat bătrân și singur
Peste-o țară largă... moartă...
Nimeni nu-mi mai calcă urma
Pe cărarea dela poartă...

Z. Bârsan.

Cântec.

Tânăr cântec lâng-o poartă
M'a oprit și nu mă lasă;
Cântec de iubire cântă
O copilă la o casă.

Tinere cuvinte-mi fură
Inima câte-o bucată;
Cei doi plop din fața casei
Frunze galbene mi-arată.

Desfrunziți găsi-vei plop
Mâni în zorii dimineții,
Dar să nu-i întreb, copilă,
Unde 'ncepe toamna vieții.

Inima, un tânăr cântec
Mi-a furat-o astăzi iară
Și mi-i teamă de răspunsul
Plopilor cu frunza rară.

G. Rotică.

Grigorescu: La Granville.

Întâlnirea.

Prietinul Florian îmi veni în dup'amiaza aceea foarte trist. Aveam de pus la cale niște afaceri, și-l așteptam de vreo două ceasuri. Mă gândeam: ce-l va reține atâta vreme? Când l-am văzut intrând palid, cu obrajii căzuți, cu privirile fixe, m'a fulgerat deodată un gând: o nenorocire.

„Ah, prietino, — începui el, șezând pe-un scaun, — pe azi nu mai sunt bun de nimic. Azi nu te vei putea înțelege cu mine”. Oftând își aruncă pălăria pe canapea. Îmi părea că-i e greu să mă privească, că nu poate să mai spună un singur cuvânt. Fața pământie era moartă, mustățile mai îmborzoiate, buzele strânse. Îmi părea un om străin.

„Nici nu credeam să mai dau azi pe la tine”, zise mișcându-se puțin pe scaun.

„O nenorocire? o telegramă? Ceva și mai rău?” îl întreb cu inima pătrunsă de frică.

„Nu. Nimic din toate acestea.”

— Ei bine, ce ai?”

Nu-mi răspunse îndată. Pe furiș îmi aruncă o privire fugară, cașicând s'ar teme, cașicând ar vrea să ascundă ceva.

„Trebuie să-ți spun, — îmi zise cu greu. Credeam să nu mai spun la suflet de om pe lume. Să ascund în mine pentru totdeauna ceea ce-am văzut azi. Dar nu pot. Sunt un ticălos. Un om slab”. Tăcu puțin, și privind pe fereastră, zise:

„M'a cercetat un prietin, un vechiu cunoscut”. Și un tremur ușor, ca de friguri, îi trecu prin trup.

„Și ce-i într'asta?” Îl întreb nedumerit.

„Ce-i într'asta? — zise deodată cu glas puternic, schimbat, privindu-mă cu mânie. Ce să fie, moartea. Da, moartea, — adause respirând adânc. — Și nu moartea liniștită, nu încremenirea de veci, ci moartea care-ți bate înaintea ochilor iac'așa din dinții ei ce se clatină”, și el bătă din dinții lui puternici, îngrozindu-mă.

„Explică-te, frate, pentru Dumnezeu. Îmi pare că nu mai ești în toate mințile.

— Să mă explic? Ei, asta nu se poate. Moartea n'o poate explica nime. Să mă explic? Nu, dar am să-ți povestesc”. Glasul îi căzu

deodată, i se muiă, și, întorcându-se spre mine, începui să-mi povestesc:

„Eram singur, acasă, după prânz. Afară dogorea cerul de August, dar în odaie eră răcoare. Ceteam o gazetă, și în restimpuri mă gândeam la afacerea noastră. Din întâmplare privesc spre fereastră. Pe drum, din jos, veniă un om străin, un domn. Pe la noi prin sat știi tu că rar de trece vr'un domn. Și așa mă apropiu de fereastră să văd cine va fi. Poate să mă caute pe mine, gândeam. Străinul veniă încet, clătănându-se. Eră încă departe. Dar, totuș, văzui că nu-i vr'un cunoscut de-al meu. Îmi iau gazeta, și cetesc mai departe. Când privesc din nou pe fereastră, străinul, oprit la porțiță, cercetă cu ochii casa. Nu, nu putea să vină la mine. Eră un om slab, deșirat, cu spinarea încovoiată. Dar el deschise porțița, și intră în curte. Va fi vr'un călător, vr'un om pătimaș, gândeam, și cere milă. Căutai în grabă după ceva parale. În ușe ciocăni atunci. Un ciocănit rar. Mă gândeam: e un cerșitor instruit, cum umblă mulți în ziua de azi. Deschid.

„Omul se strecură încet înăuntru. Capul, întins înainte, părea că trage cu povară, după sine, trupul. Ținea în mână o pălărie tare, soioasă, turtită. Ghetele-i erau lățite, diformate, și una deschidea o gură urâtă de pește, în care se vedeă degetul mare al piciorului. Un deget murdar, ș'o unghie, ah! ce monstru! Hainele vechi, ieșite, roase și cârpite, tremurau par'că, lăsau să găcești scheletul ce acopăr. Îi erau scurte mânecile, scurți pantalonii. Când am zărit mai întâiu mâna păroasă, galbenă, și piciorul gol, îmi pără că cineva mă privește fix și-mi aruncă o batjocură amară.

„Bună ziua”, zise un glas răgușit și gros.

„Să dee Dumnezeu”, îi răspund, în vreme ce-i priviam două țigări groase, ordinare, ce stăteau de jumătate afară, în buzunarul vestei.

„Ce mai faci, Floriene? Bine? Sănătos? Da, văd că ești sănătos”. În gură i se adună o apă amară par'că, o strânse, mișcându-și buzele, și-mi pără că vră să o arunce cu greață undeva. Dar după ce privi puțin în lături, o înghiți.

„Dumneata nu se poate să mă cunoști“, îi zic. „Poate că pe altcineva cauți. Eu n'am de unde te cunoaște pe d-ta“. Și mă simții deodată neliniștit, înfiorat.

„Da, te cunosc. Am stat amândoi într'o odaie. Vor fi cincisprezece ani deatuncia. Petru Florian. Cum să nu te cunosc?“ Și el mă privi cu ochii aprinși, măriți de suferință. Mă privi liniștit. Așteptă.

„Nu, dragul meu, să ierți, dar te înșeli. Pe d-ta nu te cunosc“. Și, în vreme ce-l priviam, neliniștea îmi creșteă mereu. El zâmbi, arătându-și dinții galbeni, mari.

„Pe mine cel de acum cred că nu mă cunoști. Dar pe cel deatunci, pe Ion Mihuța, știu că-l cunoști.

— Pe Ion Mihuța? Da, de el îmi aduc bine aminte“. Și deodată, deasupra ochiului stâng văd un semn cunoscut. Ah, Dumnezeule, doar nu va fi Ion Mihuța?

„Sunt eu, prietino, nu te mai miră, ci măi bine dă-mi un scaun. Sunt oboșit.

— Dar bine, nu se poate frate! Nu se schimbă astfel un om“.

El șeză, surise amar, și-mi zise:

„Ba da, se poate. Și se schimbă încă și mai tare. Nu mai rămâne, cu vremea, din om decât o mână de gunoiu. Da, prietino, o mână de gunoiu“.

Ca 'ntr'o fulgerare mi-a trecut prin mînte amintirile despre omul acesta. Îi știusem de urmă până ce terminase universitatea. Da, eră el, eră Ion Mihuța.

„Tu ești singur?“ mă întrebă el.

„Da, singur!“ Și după ce-l recunoscu mi se sleiseră toate puterile. Mă simțeam jenat că l-am primit așa, că nu i-am dat mâna, că nu m'am bucurat. Însă acum nu mai puteam face nimic. Dacă ar fi tăcut el, eu n'aș fi putut să-i spun o vorbă. Părea că înlemnisem.

„Faci rău că stai singur“, îmi zise. „Vezi, ar fi trebuit să te însori.

„Că-s însurat, Ioane“, — și numai cu greu am putut să-i zic pe nume ca mai înainte. „Sunt însurat, dar nu mi-e familia acasă.

— Ai făcut bine că te-ai însurat“, zise el, în vreme ce-și scotea una din cele două țigări groase, din buzunarul vestei.

„Stai, te rog. Iată, fă-ți o țigară de aici“, și i-am dat cutia cu tutun.

„Mulțămesc, — îmi zise, — m'am obișnuit cu ăsta. E mai tare“. Și aprinzându-și țigara, sorbi cu lăcomie fumul. Mâna în care ținea țigara tremură ușor, ca la bătrâni. Și, acum băgam mai întâiu de seamă, îi tremură și mâna cealaltă, și picioarele.

„Dar cum ai ajuns tu pe la mine, frate Mihuța? Ai vr'un drum?

— Da, am un drum. Merg într'o cancelarie.

— La vr'un avocat?

— Nu, la un notar. Un cunoscut de-al tatii. Și mi-a scris să merg la el. Are lipsă de-un om. Și, m'am oprit, până la trenul de după amiază, să te văd. Nu ne-am văzut de mult, așa-i?

— Da, de cincisprezece ani, cred. Multă vreme.

— Tu cum o duci cu vieța, îți merge bine?“ mă întrebă deodată, ridicându-și privirile spre mine.

„Cum s'o duc? Mai mestecat. Cine să poate lauda că-i merge bine în vieță?

— Dar nu așa, ești mulțămit? Îți place să trăiești?“ Ceva rece îmi strânse mâna.

„Că-mi place să trăiesc? Trebuie să-ți placă, altfel n'ai trăi. Poate sunt clipe, când ai vrea să te scapi de vieță.

— Clipe? Atunci e bine. Atunci îți place să trăiești. Atunci ești mulțămit. Eu însă urăsc vieța“. În ochii lui se iviră ape tulburi, mănioase. Sloboziă în nori groși fumul pipărat, și cu un deget lung, osos, bătea un tact rar pe scaun.

Am adus în grabă ceva de mâncare. Am adus o sticlă cu rachiul de drojii și vin.

„Te omenesc, prietino, cum pot. Sunt singur. Dar poate vei fi flămând. Pe satele noastre nu capeți de mâncare în birturi. Uite, să ieși un păhărel de vinars, un apetitor. Cred că ești înaintea de masă“.

Nu-mi răspunse nimic, părea că nici nu m'a auzit. Ochii i se umplură de-odată de străluciri, privind băutura.

„Nici nu te-am întrebat. Unde-ai stat dela sosirea trenului? Ajunge la noi la 11.

— N'am venit cu trenul, îmi zise apropiindu-se de masă. Am venit pe jos dela gara proximă. Am avut ceva daraveri acolo în sat“.

Bău vinarsul, se cutremură, și-mi zise cu ochii umezi:

„E de-al tău?

— Da, din pivnița mea. Păstrez și eu așa de leac.

— Și tu nu beai?

— Rar. Îmi mai place vinul“.

El luă sticla și-i mai turnă un păhar. Îl bău, și 'și aprinse cealaltă țigară.

„Dar să îmbuci ceva“, îi zic.

„O să iau, dar nu-s așa flămând. Rachiul-i bun, rachiul ai minunat. Și zici că tu nu-l prea beai?“ În vreme ce-mi vorbiă în ochi i se aprindeau flăcări ciudate.

„Eu sunt băutor de rachiul“, zise el deodată. „Mai pune-mi un păhar“. Îi pusei, și-mi părû că-l supse cu limba în gâtlee, dintr'o singură lunecare. Nu știam ce să-i spun. Mi se duse tot curajul ce-l mai aveam, ca luat de-o aripă de vânt. Stam tăcut, cu capul frânt în piept. Și o durere necunoscută, aspră și rece, îmi pătrundeă sufletul.

„Acum am delirium“, zise el ducânduși, tremurând, țigara la gură. „L-am căpătat de vr'o jumătate de an. Zic doctorii că acum e în măsură mică, dar are să vină în grad foarte mare. E ciudaț să tremuri așa, ca bătrânii, nu?“ Și-și mai umplû odată păhărelul.

Mie mi se legase limba. Îmi simțeam ochii reci și capul mi-l apăsă o povară mare.

„Tu ce să zici? începû iar. Tu iubești vieața. Dar eu o urâsc. Din suflet o urâsc. Și astfel mie nu-mi pasă de delirium.

— Dar bine frate, n'are leac? Nu s'ar putea să te supui unei cure?

— N'are leac. Dar nici n'aș vrea să aibă, pentrucă mi-e scârbă de vieața. Vieața noastră, prietine, e o nemărginită nedreptate. Nu-i vrednică să-i lași un trup întreg, când treci în lumea cealaltă, ci lasă-i o mână de gunoiu, că deatâta-i vrednică“.

Durerea necunoscută îmi stăpâneă tot mai tare sufletul.

„Nu vorbi așa Ioane. Vieața-i o taină. Noi trebuie s'o trăim așa cum ni-e dată“.

El sorbi iute păhărelul, trase din țigară, și zise:

„Nu, vieața nu-i nici o taină. Vieața-i o bătaie de joc. Cine-și bate joc de noi? Nu știu, dar cineva își bate amarnic joc de noi. Să trăim vieața cum ni-e dată. Bine, o trăim, dar nu pentrucă vrem, ci pentrucă trebuie.

Eu de altfel cetesc și filozofie. Da, am cărți și cetesc. Și ce văd eu din toate gândirile mari ale oamenilor? Toți cearcă să-i dee o explicare acestei bătăi de joc cu care ne primește vieața la naștere, și înghițându-ne, nu ne mai liberează decât când e groapa proaspăt săpată. Nu, și filozofii sunt niște nebuni, ca noi toți. Acum mă gândesc: la mine e stadiul întâiu al boalei. Vin în curând celelalte. Și o să sufăr mult. Acum eu știu ce mă așteaptă: moartea. Ei bine, pentruce nu vine moartea acum să mă ducă, pentruce n'a venit înainte cu 8 ani, că de 8 ani beau rachiul? Nu vine, ca vieața să-și poată bate joc de mine. Ah! eu urâsc de moarte comedia asta!“

Acum îmi zvâcnî ceva cu tărie la inimă. Durerea necunoscută ce-mi pătrunsese ființa, se strânse par'că toată la inimă. Și cum îl priveam, cu ochii măriți, răi, cu obrajii căzuți, pământii, cu mustățile zburlite, mi se părû că văd deodată înaintea mea moartea. Șatunci, durerea, adunată ghem, zvâcnî și mă cuprinse o teamă adâncă. Îmi păreă că toată durerea de mai înainte mi s'a schimbat în frică, ori, mai bine, că și mai înainte teama mă nelinișteă.

Abia voi să îmbuce ceva, dar în schimb mai bău vinars. De vin n'a voit să se atingă. În restimpuri priviă tablourile din casă, cercetă cu interes vr'un obiect mai mic.

Îmi zise, oprindu-și ochii la o fotografie: „Ai copii?

— Da, o fetiță.

— Ceea de-acolo?

— Da.

— Te rog adu-o puțin“.

Un surâs ușor, cald, îi trecû peste față ca o undă de lumină peste apă. Dar în clipa următoare ochii i se întunecară din nou, și, dându-mi fotografia, îmi zise:

„Zadarnic. Vieața tot e o bătae de joc“.

Privi la ceas și zise:

„Acum trebuie să plec. Am vrut să te mai văd. Știu că e pentru cea din urmă oară. Ș'odată am petrecut zile plăcute împreună. Pe-atunci când nu cunoșteam vieața, și nu-i puteam simți colții. Trenul pleacă la trei?

— Da, la trei.

— Atunci mă duc. Aș vrea să nu-l scap.

— Dar poți să rămâi la mine, să mai stai, să mai vorbim“.

El se ridică, își luă pălăria turtită, și zise, rânjind:

„Ce să fac la tine? Eu bat un drum, tu altul. Eu mă apropii de moarte, tu iubești vieța. Eu mă macin. Simt cum mă săcătuiesc și cum mă macin. Și mă bucur. De ce să te superi? Trebuie să fim cumiți“.

Nu știam ce să-i spun. Îl priveam înfiorat. Eram rece.

„Acum te rog să-mi dai cinci coroane. Ți le trimit îndată ce ajung la notarul. Nu mai am bani de drum“.

I-am dat și m'am îmbrăcat să-l însoțesc la gară.

„Ce vrei?“ mă întrebă.

„Să te petrec până la gară.“

— Nu, nu-i de lipsă. Te rog să mă lași singur“. Și mă privi cu durere, cu des-nădejde.

Și s'a dus. Dar par'că tot a rămas lângă mine. Îl simt și-l văd mereu. Și, nu știu cum, pare că nu pe el îl simt, ci moartea. Ah! sârmanul cum s'a prăpădit.

Prietinul Florian tăcù. Două lacrimi îi căzură repede din ochi.

Avuse de dreptate. De afacerea noastră n'am putut vorbi nimic în dup'amiaza aceea.

I. Agârbiceanu.

Înstrăinare.

Și nu vei mai veni nici astăzi,
Nici mâne... poate niciodată.
În casa 'n care glas de harfe
A răsunit cu râsul tău,
A poposit un oaspe negru
Și cu privirea 'nsângerată,
El visul tânăr îl gonește
Chemând părerile de rău.

Copii orfanî ai îndrășnelei
Și ai nădăjduirei mele,
Veniți în ochi cu noaptea tristă,
Veniți în suflet cu blestemul
Peste mormântul celei moarte
Ș'asternem blânde tufănele,
Veniți, căci de pe fruntea voastră
Căzù în valuri diademul.

Veniți. E locul larg aicea
Căci a 'ncăput odat' avântul.
E locul larg, căci într'o clipă
Cuprinse fericirea 'ntregă,
Pe care filozofii lumii
O caută de când pământul
Și nu o vor găsi de-apururi,
Căci nu știu cum s'o înțealgă.

Veniți, dragi flori crescute 'n umbră,
Ce raza caldă vă omoară.
Aici e noapte fără stele
Și fără farmec, fără zvon,
Din plânsul vostru să se 'nalte
Cântarea, care infioară
Pământ și ape, munți și codri
Și-al cerurilor falnic tron.

Pe tine cea pierdută 'n noapte
Te vom cântă, te vom mări,
Și te vom blestemă cu ură,
Te-om plânge, te-om chemă pe nume,
Te-om cere zilelor senine,
Te-om cere nopților pustii,
Vom cere se ni te dea Marea
Din sânul ei albit de spume.

Așa cum te-am visat: Cu ochii
Înfiorați de nedreptate,
Așa cum te-am văzut: Frumoasă
Și înfrățită cu suspinul,
Așa cum te-am iubit cu mintea
Cu gândurile mele toate. —
Dă-mi, soarte, partea mea de bine,
Dă-mi aripile, dă-mi seninul.

Dă sufletului meu icoana,
Dă ochilor lumina vie
Dă-mi cântecul, care vestește
Iubire, pace pe pământ!...
Străine, călătoare visuri
Căzură moarte în pustie,
Și nu mai vii. În zarea neagră
Trec nori de toamnă duși de vânt.

I. U. Soricu.

Shakespeare.

Iuliu Caesar.

Trad. din englezește de I. Borcia.

(Urmare.)

Scena II. Acelaș oraș. Forul.

(Intră Brutu și Cassiu și o cetățenie.)

Cetățenii. Vă cerem seamă; vrem să ne dați seamă.

Brutu. Veniți deci, fraților, și m'ascultați,
Tu, Cassiu, du-te 'n strada 'nvecinată.
Și 'mparte cetele. — Acei ce vor
S'audă ce voui spune eu, rămăie;
Ceilalți să se alătore lui Cassiu;
Și vom da seamă tuturor de moartea
Lui Caesar.

Înt. cet. Eu rămân s'aud pe Brutu.*Al 2-lea cet.* Eu merg cu Cassiu, și-om asemăna
Vorbirile, pe urmă, între ele.

(Cassiu iese cu unii dintre cetățeni. Brutu se urcă la rostră.)

Al 3-lea cet. Slăvitul Brutu s'a urcat: Tăcere:*Brutu.* Aveți răbdare până 'n capăt.

Romani, cetățeni și prieteni! Ascultați-mă să vă dau seamă; și fiți liniștiți spre a putea asculta: credeți-mi pentru omenia mea și cinstiți omenia mea spre a putea crede: Judecați-mă după înțelepciunea voastră și treziți mințile voastre ca să puteți cumpăni mai bine. Dacă este vre-unul în această adunare, vre-un prieten bun al lui Caesar, aceluia îi spun că iubirea lui Brutu pentru Caesar n'a fost mai prejos de a lui. Dacă, apoi, acel prieten întreabă de ce Brutu s'a răsculat împotriva lui Caesar, iată răspunsul meu: Nu fiindcă am iubit pe Caesar mai puțin, ci fiindcă am iubit Roma mai mult. Ați vrea mai bine, Caesar să fie în viață și să muriți toți ca robi, decât ca Caesar să fie mort, spre a trăi toți ca oameni liberi? Fiindcă Caesar m'a iubit, îl plâng; fiindcă a fost fericit, mă bucur; fiindcă a fost viteaz, îl cinstesc; dar fiindcă răvnește mărire, l-am ucis. Iată, deci, lacrimi pentru iubirea lui; bucurie pentru fericirea lui; cinste pentru vitejia lui; și moarte pentru pofta lui de mărire. Cine e aici așa de josnic, încât ar vrea să fie slugă? Dacă este vre-unul, să vorbească; căci pe el l-am jignit. Cine e aici așa de mârșav, încât n'ar vrea să fie Roman? Dacă este vre-unul, să vorbească; căci pe el l-am jignit. Cine e aici așa de ticălos, încât n'ar vrea să-și iubească țara? Dacă este vre-unul, să vorbească; căci pe el l-am jignit. Mă opresc, să-mi dați răspuns.

Cetățenii. Nimeni, Brutu, nimeni.

Brutu. Atunci n'am jignit pe nimeni. Eu nu i-am făcut lui Caesar mai mult decât ce-aveți să faceți voi lui Brutu. Cercetarea despre moartea lui e depusă în Capitol, gloria lui nemișorată, intrucât a fost vrednic, nici greșelile lui mărite, pentru care a suferit moartea.

(Intră Antoniu și alții cu trupul lui Caesar.)

Aici aduc mortul, jelit de Marcu Antoniu, care, deși n'a luat parte la uciderea lui, se va împărtași și el de binefacerea săvârșirii lui, de un loc în republică; dar care dintre voi nu? Cu aceasta mă depărtez, —

că, precum am ucis pe cel mai bun prieten al meu pentru binele Romei, eu am acelaș pumnal pentru mine, dacă vă plăcea terii mele să aibă trebuință de moartea mea.

Cetățenii. Trăiască Brutu! Trăiască, Trăiască!*Înt. cet.* Veniți să-l ducem în triumf acasă.*Al 2-lea cet.* Să-i punem chipul lâng' al său strămoș.*Al 3-lea cet.* Să-l facem Caesar.*Al 4-lea cet.* Să încoronăm

Într'ansul partea bună a lui Caesar.

Înt. cet. Îl ducem pân'acasă cu alaiu.*Brutu.* Frați cetățeni, —*Al 2-lea cet.* Tăceți! Vorbește Brutu.*Înt. cet.* Tăcere!

Brutu. Dragi cetățeni, lăsați să plec eu singur, și stați, de dragul meu, aici cu-Antoniu: Cinstiți pe mort, cinstiți și cuvântarea Pe care, spre a-l preamări pe Caesar, Cu voia noastr'o va rosti Antoniu. Vă rog să nu vă depărtați nici unul, Decât eu singur, până când vorbește. (Iese.)

Înt. cet. Stați, fraților! Să-l auzim pe-Antoniu.*Al 3-lea cet.* Lăsați-l să se urce la tribună,

Să-l auzim. — Slăvite-Anton, te urcă!

Antoniu. Prin Brutu eu vă sunt îndatorat.

(Se urcă la tribună.)

Al 4-lea cet. Ce zice despre Brutu?*Al 3-lea cet.* El zice că prin Brutu

Ne este tuturora 'ndatorat.

Al 4-lea cet. Să nu-l vorbească aici de rău pe Brutu.*Înt. cet.* Caesar a fost tiran.*Al 3-lea cet.* Da, asta-i sfânt:

Noroc că Roma a scăpat de el.

Al 2-lea cet. Tăceți! S'auzim ce poate spune-Antoniu.*Antoniu.* Cinstiți Romani, —*Cetățenii.* Tăcere! S'auzim!*Antoniu.* Romani, prieteni, ascultați-mă:

Viu ca să 'ngrop pe Caesar, nu să-l laud.

Păcatele trăiesc și după moarte;

Iar binele se 'ngroap' ades cu noi,

Să fie-așa cu Caesar. — Slăvitul Brutu

V'a spus că Caesar a răvniat mărire:

De-a fost așa, a fost un greu păcat,

Și greu și-a ispășit greșala Caesar.

Îngăduindu-mi Brutu și ceilalți, —

(Căci Brutu este om de omenie;

Așa sunt toți, toți oameni de-omenie)

Viu să vorbesc, când prohodim pe Caesar.

Mi-a fost prieten, credincios și drept:

Dar Brutu spune că răvnește mărire;

Și Brutu este om de omenie.

El a adus mulți robi acasă 'n Roma,

Ai căror bani umplură visteria;

Vădeă aceasta poftă de mărire?
 Când cei săraci strigau, Caesar plângea:
 Credeam mai aspră pofta de mărire:
 Dar Brutu spune că răvneă mărire;
 Și Brutu este om de omenie.
 Voi toți văzurăți cum, la Lupercale,
 De trei ori eu i-am îmbiat coroana,
 Pe care el de trei ori a respins-o:
 A fost aceasta poftă de mărire?
 Dar Brutu spune că răvneă mărire;
 Și el, nici vorbă, 'i om de omenie.
 Eu nu vorbesc ca să desmint pe Brutu,
 Ci sunt aici ca să vă spun ce știu.
 Voi l-ați iubit — și nu far' de cuvânt;
 Ce vă oprește să-l jeliți acum?
 O, minte, ai fugit la vite brute,
 Și oamenii-și pierdură judecata! —
 Iertați; mi-e inima 'n sicriu la Caesar,
 Și trebuie s'aștept să-mi vie iarăș.

Int. cet. Îmi pare că grăiește cu temei.
Al 2-lea cet. Când stai să judeci, i-au făcut nedrept
 Lui Caesar.

Al 3-lea cet. Zău; mi-e teamă, oameni buni,
 Că va veni unul mai rău în locu-i.

Al 4-lea cet. Ați auzit? N'a vrut să ia coroană;
 De-acu-i vădit că nu răvneă mărire.

Int. cet. De-o fi așa, o s'o plătească unii.

Al 2-lea cet. Biet suflet! Ochi-i sunt roșiți de plâns.

Al 3-lea cet. Nu-i om, în toată Roma, ca Antoniu.

Al 4-lea cet. Tăceți, că iar începe să grăiască.

Antoniu. Ieri ascultă de-o vorbă a lui Caesar

O lume 'ntreagă: azi el zace-aici,
 Și cel din urmă nu i se închină.
 O, fraților, de-aș vrea să vă aprind
 La ură și răscoală sufletele,
 Aș fi nedrept cu Brutu și cu Cassiu,
 Cări știți că sunt bărbați de omenie:
 Nu vreau să fiu nedrept cu ei; mai bine
 Nedrept cu mortul și cu voi, cu mine,
 Decât cu-așa bărbați de omenie.
 Dar iat'un pergament ce l-am găsit
 La Caesar; — e voința lui din urmă:
 Dac'ar află mulțimea testamentul, —
 (Pe care eu, iertați, n'o să-l citesc), —
 Ar sărută ei rănile lui Caesar,
 Și ar muia năfrâmi în sfântu-i sânge,
 Ar cere-un păr de-al lui spre amintire,
 Și 'n testament la moarte pomenindu-l,
 Ei l-ar lăsa drept scumpă moștenire
 Urmașilor.

Al 4-lea cet. Să auzim: Cetește testamentul!

Cetățenii. Voința de pe urmă a lui Caesar!

Antoniu. Iertați, prieteni, nu pot să-l citesc;

N'aș vrea să știți cum Caesar v'a iubit,
 Nu sunteți lemne, pietre, sunteți oameni;
 Și de-ați află voința lui din urmă,
 V'ar răsvrăți, v'ar face să turbați:
 E bine că nu știți ce-ați moștenit;
 Căci, dac'ați știți, o, ce s'ar întâmplă!

Al 4-lea cet. Cetește testamentul; vrem să-l știm!
 Să ni-l cetești; testamentul lui Caesar!

Antoniu. Aveți răbdare, 'ngăduiți puțin!

Prea m'am pripit cu vorba. Eu mă tem
 Să nu jignesc bărbații de-omenie

Cari l-au străpuns pe Caesar. Eu mă tem.

Al 4-lea cet. Au fost tâlhari; nu oameni de-omenie!

Cetățenii. Testamentul! Testamentul!

Al 2-lea cet. Au fost hoți, ucigași: Testamentul!
 Cetește testamentul!

Antoniu. Voi vreți să mă siliți a vi-l ceti?

Închideți cercu 'n jurul mortului,

Ca să v'arăt pe-acel ce v'a iubit.

Să mă cobor? Îmi dați cu toții voie?

Cetățenii. Da, vino!

Al 2-lea cet. Te coboară!

Al 3-lea cet. Ne 'nvălm. (Antoniu se coboară.)

Al 4-lea cet. Un cerc; stați roată împrejur cu toții.

Int. cet. Feriți dela sicriu și dela mort!

Al 2-lea cet. Loc, loc slăvitului Antoniu!

Antoniu. Nu vă 'mbulziți așa, stați mai departe!

Cetățenii. La o parte! Loc! Înapoi!

Antoniu. Dac'aveți lacrimi, pregătiți-vă

Să le vărsați acum. Voi toți cunoașteți

Mantaua asta: îmi aduc aminte

Când a 'mbrăcat-o 'ntăia oară Caesar;

Eră sub cort, într'un amurg de vară,

În ziua 'n care-a 'nvins pe Nervieni:

Priviți, aci-și vâri pumnul Cassiu:

Uitați, ce gol făcu vicleanul Casca:

Pe-aci străpunse mult iubitul Brutu;

Și când își smulse fierul blestemat,

Vedeți cum curse sângele lui Caesar,

Ca alergând la ușă, ca să afle

De-i Brutu cel ce bate-așa vrăjmaș;

Căci Brutu, știți, fu îngerul lui Caesar:

Voi, zei, să judecați ce drag i-a fost!

Izbirea lui fû cea mai grea din toate;

Când Caesar îl văzu pe el lovind,

Căzû zdrobit de nerecunoștință

Mai mult decât de armele haine:

Atunci se rupse inima-i măreață,

Și-acoperindu-și fața cu mantaua,

Chiar la icoana lui Pompeiu, udată

De sânge cald, căzû viteazul Caesar.

O, fraților, ce grea cădere-a fost!

Atunci căzut-am eu și voi, noi toți,

Și își radea de noi trădarea cruntă.

O da, acumă plângeți și vă văd

Cuprinși de milă: astea-s blânde lacrimi.

Voi plângeți când vedeți abia veșmântul

Lui Caesar plin de răni? Priviți încoace!

Aci-i el însuș, pângărit de hoți.

Int. cet. O, jalnică vedere!

Al 2-lea cet. O, mare Caesar!

Al 3-lea cet. O, tristă zi!

Al 4-lea cet. O, trădători și hoți!

Int. cet. O, cruntă privești!

Al 2-lea cet. Vrem să ne răzbunăm,

Cetățenii. Răzbunare! Haideți! Căutați-i! Ardeți! Dați foc! Ucideți! Loviți!

Nici unul să nu scape cu viață!

Antoniu. Stați, fraților!

Int. cet. Tăcere! Ascultați pe vrednicul Antoniu!

Al 2-lea cet. Îl ascultăm, îl urmăim, murim pentru el.

Antoniu. Iubiți prieteni, n'am vrut să stărnesc Așa turbate valuri de răscoală. Făptuitori-s oameni de-omenie; Ce pricini îi vor fi 'ndemnat, vai, nu știu; — Dar ei sunt înțelepți și de-omenie Și-o să vă dea, fără 'ndoială, seamă. Eu n'am venit să vă fur inimile; Eu nu sunt orator, cum este Brutu; Ci, cum mă știți și voi, un om ca toți, Ce și-a iubit prietenul; și-aceasta O știu cei ce mă lasă să vorbesc. N'am spirit, trecere, n'am nici cuvinte, Mișcări, nici darul, nici puterea vorbei S'aprinde pe oameni: eu vorbesc cum pot; Eu nu vă spun decât ce știți voi singuri; V'arăt aicea rănile lui Caesar, Sărmane mute guri, le rog pe ele Să cuvinteze 'n locu-mi; dar să fiu Eu Brutu și să fie el Antoniu, El v'ar aprinde, ar pune 'n toată rana Lui Caesar câte-o limbă ce-ar mișcă Și pietrele din Roma la răscoală.

Cetățenii. Ne răsculăm!

Int. cet. Dăm foc casei lui Brutu.

Al 3-lea cet. Veniți să căutăm pe ucigași!

Antoniu. Stați, fraților, mai ascultați-mă!

Cetățenii. Tăceți! s'auzim pe vrednicul Antoniu!

Antoniu. Voi nici nu știți ce faceți, fraților; De ce-a fost Caesar vrednic să-l iubiți? Vai, nu știți, — să vă spun: — voi ați uitat De testamentul ce vi-l arăta.

Cetățenii. Așa e; testamentul; — stați, s'auzim!

Antoniu. Iată-l pecetluit de însuș Caesar:

El lasă fiecărui cetățean

Al Romei șaptezecișicinci de drachme.

Al 2-lea cet. O, mare Caesar! Răzbunați-i moartea!

Al 3-lea cet. O, Caesar, darnic ca un rege!

Antoniu. Stați! Ascultați-mă!

Cetățenii. Tăcere!

Antoniu. V'a mai lăsat aleile lui toate, Umbrare-ascunse, tinere grădini, Dincoaci de Tibru, vouă și la toți Urmașii 'n veci, — spre-al tuturor folos, Să vă plimbați și să vă reculegeți. A fost un Caesar! Când mai vine altul?

Int. cet. Niciodată! — Haideți, haideți toți: Să-i ardem trupul pe piața sfântă Și cu tăciunii să le-aprindem casa Hainitor. Hai! Ridicați sicriul.

Al 2-lea cet. Aduceți foc!

Al 3-lea cet. Să rupem lațete!

Al 4-lea cet. Stricați ferestre, scaune, tot!
(Cetățenii ies cu cadavru.)

Antoniu. Acum fă-ți voia: — Vifor te-ai pornit, la orice cale vrei!

(Intră un servitor.)

Ce e băiete!

Servitorul. Stăpâne, Octaviu a sosit la Roma.

Antoniu. Și unde e?

Servitorul. E cu Lepid în casa celui mort.

Antoniu. Voi merge 'ndat' acolo să-l întâmpin:

El vine chiar la timp. Norocu-i vesel

Și 'n toana asta dă orice i-ai cere.

Servitorul. Au zis că Brut și Cassiu călărau,

Ca semne din minți, prin porțile cetății.

Antoniu. Pe semne, au aflat cum am aprins Întreg poporul. Du-mă la Octaviu. (Ies.)

Scena III. Acelaș oraș. O stradă.

(Intră Cinna poetul.)

Cinna. Visai azi-noapte că prânziam la Caesar, Și semne rele-mi umplu fantazia:

Nu prea am poftă să mă plimb pe-afară,

Dar nu știu ce mă 'ndeamnă a ieși.

(Intră cetățenii.)

Int. cet. Cum te chiamă?

Al 2-lea cet. Unde mergi?

Al 3-lea cet. Unde locuiești?

Al 4-lea cet. Ești om căsătorit sau holteiu?

Al 2-lea cet. Răspund fiecărui drept.

Int. cet. Da și scurt.

Al 4-lea cet. Da și cuminte.

Al 3-lea cet. Da și adevărat, ai face mai bine.

Cinna. Cum mă chiamă? Unde merg? Unde locuiesc? Sunt om căsătorit sau holteiu? Deci, ca să răspund fiecărui drept și scurt, cuminte și adevărat: eu zic cuminte, sunt holteiu.

Al 2-lea cet. Asta-i cum ai zice, sunt nebuni cei cari se 'nsoară: — ai să-mi mânăci o bătaie pentru asta, ia seama. Mai departe; drept.

Cinna. Mă duc drept la 'nmormântarea lui Caesar.

Int. cet. Ca prieten sau ca dușman?

Cinna. Ca prieten.

Al 2-lea cet. Acum ai răspuns drept.

Al 4-lea cet. Locuința ta, — scurt.

Cinna. Scurt, locuiesc lângă Capitol.

Al 3-lea cet. Numele tău, adevărat.

Cinna. Adevărat, numele meu e Cinna.

Int. cet. Sfășiați-l în bucăți; e un hain.

Cinna. Eu sunt Cinna poetul, eu sunt Cinna poetul.

Al 4-lea cet. Sfășiați-l pentru versurile lui rele, sfășiați-l pentru versurile lui rele.

Cinna. Nu sunt Cinna urzitorul.

Al 4-lea cet. N'are-a face, îl chiamă Cinna; smulgeți-i numai numele din inimă și dați-i drumul.

Al 3-lea cet. Sfășiați-l, sfășiați-l! Haideți, foc, măi, dați foc: la casa lui Brutu; la a lui Cassiu; ardeți tot: cățiva la casa lui Deciu și cățiva la a lui Casca; cățiva la Ligariu; haideți, înainte!

(Ies.)

Cronică teatrală.

București, 7 Februarie 1911.

Premiere naționale, patru!

I. „*Biruința*”, piesă în trei acte, de A. Herz.

Autorul este un tânăr de vre-o 24 de ani, vârstă la care voința multe încearcă. El este fără îndoeală într'un neastâmpăr evident din toată înfățișarea sa, nu numai astăzi, înainte de-a se ridica cortina, ci de obicei. Va mai scrie...

Tema tratată în „*Biruința*” nu trece peste experiența vârstei autorului: Lângă un suflet frumos se infrumusează, se înalță și altul; lângă femeia plină de simțiri candides se pierde necurătenia în care se rătăcise bărbatul. Laud tema care aduse oarecare variație după atâtea infidelități (străine și românești), reprezentate cu aceleași gesturi și glasuri de același actor, specialist în amoruri și pocăiri, A. N. Demetriad.

Autorul are și intenții ce-i sunt foarte limpezi, dar care pe scenă nu apar cu claritatea cu care ți le explică el însuși. Aceasta este (incă) slăbiciunea sa; sculptura dramatică nu-i energetică, nu dă destul relief. De pildă în actul întâiu: scenă după scenă curgea și noi privitorii ne puneam întrebările: Dar acțiunea când va începe? A început și nu am băgat de seamă? Am pierdut poate vre-o replică care a indicat-o? Ce primiv acum? Priveam... mediul piesei, societatea în care se va desvoltă acțiunea, care va deveni limpede, chiar caldă, în actul al doilea. Mediul ne trebuiaște, firește, dar cum se combină el cu acțiunea este un meșteșug ce se poate învăța încă.

Mai jos va urmă cuprinsul piesei dat după programa teatrului. Aici fac numai o observare: S'a jucat, ca să se joace, de întâmplătoare; cele două rivale s'au certat mai dur decât ar fi trebuit: d-ra Filotti a stricat rău ce d-ra Tina Barbu ar fi putut îndreptă...

Radu Dobrin, un om ușuratic, care își închipea că rostul vieții e numai în petrecere, iubește pe Alissa Moraru, soția lui Andreiu Moraru, mare proprietar. În casa lui Andreiu trăiește Dia, sora lui, o fată serioasă, dar care își închipea, că Radu Dobrin vine pe la dânsii pentru că o iubește pe ea. Andreiu primește scrisori anonime care îl înștiințează că Radu e amantul nevastei sale; la început nu vrea să creadă și chiar urma de bănuială i se risipește când Alissa neavând cum să motiveze venirea, în casa lor, a lui Radu răspunde că acesta din urmă vine pentru că ține la Dia. Andreiu e mulțumit. E dispus să i-o dea. Alissa îl hotărăște pe Radu să se însoare pentru că altfel nu s'ar mai putea vedea, pe când în urma căsătoriei s'ar putea întâlni totdeauna nevătâmați de nimeni, nici chiar de Andreiu de care Alisei îi e teamă pentru că de-ar ști adevărul, ar lăsa-o și ar rămâne, singură pe drumuri.

Radu se însoară silit; pentru el Dia e o streină la care nici nu se gândește! În călătoria de nuntă, însă, el se îndrăgostește nebun de ea; nu s'ar fi așteptat să găsească într'ânsa o ființă care să-l impresioneze atât de mult. O uită pe Alissa care eră o dragoste

trecătoare și știind că Dia l-ar urî mai târziu pentru că ea n'ar putea ține decât la un bărbat serios și cinstit, el se străduiește să fie la înălțimea ambițiilor sale schimbându-și cu totul concepția lui despre viață. Dragostea lui crește odată cu teama de a nu o pierde pe Dia și e îngrozit de gândul că la un moment sau altul, Dia o să afle trecutul lui și felul cum i s'a făcut căsătoria. De Alissa nu se teme. Ea e cea dintâi care o să tacă de frică să nu afle Andreiu.

Dar Alissa nu se dă invinsă, când vede că dragostea ei e spulberată, se hotărăște să strice căsnicia clădită pe sfărâmurile iubirei sale și păzindu-se în același timp ca Andreiu să nu afle adevărul, începe prin a face intrigă care s'o îndemne pe Dia de a nu mai ține la Radu. Discuția e foarte aprinsă. Dia nu crede nimic și credința asta în Radu ca și iubirea de care vorbește mereu, o întărește pe Alissa.

În ura ei, ea își pierde cămpătul, spune mai mult decât trebuia și silită de întrebările Diei, ea mărturisește până la urmă dragostea nevinovată dintre ea și Radu. Pierdută în vârtejul mărturisirilor mincinoase, declară că mai trăește și acum cu dânsul. Dia fuge de acasă la o prietenă a ei, soția doctorului Cantea și aci vine și Andreiu și Radu care sdrobit mărturisește toată dragostea care o are pentru dânsa, frica pe care a avut-o și nenorocirea ce-l așteaptă de s'ar despărți.

Dia vede câtă influență a avut asupra lui; vede că dacă Radu s'a schimbat într'atâtea e datorită numai ei. Sufletul lui s'a premenit în atingere cu al ei; azi e altul! Îi iartă Biruința e a Diei care a isbutit fără să-și dea seama să ridice și să schimbe prin dragostea ei un om care altfel s'ar fi pierdut în vâltoarea vieții fără să-i cunoască rostul ei, fără să știe ce e bine și ce e cinstit.

✻

II. „*De ziua mamei*”, piesă într'un act, de Mihail Sadoveanu.

D-na Maria Hasnaș este fericită că are un copil bun, Nicolae, inginer, care iubește și va lua de soție pe Adela, fiica Teodorei Mincu. Azi de Sf. Mărie, bucurie, vizită, serbare, delicate înțelegeri între mame și copii.

Dar tocmai azi sosește o scrisoare ce sperie pe Maria, pentru că-i sperie din cuibul uitării tot trecutul ei de încredere, amăgire și suferințe: fostul ei amant, tatăl lui Nicolae, se întoarce, după 20 de ani, să-și vadă copilul, să se bucure de el, de mama lui... O revenire prea târzie.

Problema este simplă: Ce va face Maria și ce Nicolae? În Maria trăesc amintirile durerii că a fost părăsită, a luptei grele de mamă să crească singură un fiu, a mândriei de-a fi reușit și egoismului de a-și opri sieși, numai sieși ce ea singură a produs moralicește și intelectualicește și a nu lăsa din el nimic aceluia, care a fost în viața lui Nicolae numai un incident

fizic. Maria va trăi singură și deaci înainte, iar fiul, care numai pe ea a cunoscut-o, rămâne cu ea. Tatăl, Ion Grumăzescu, pleacă în singurătatea sa ale cărei dureri i le va ușura averea lui.

Actul d-lui M. Sadoveanu are o remarcabilă armonie de atmosferă. Duritatea lui Nicolae, pentru care tatăl pare o stafie ce trebuie să plece, fiindcă supără și îmbolnăvește pe mamă-sa, se cântărește cu tăria ce vieța i-a dat-o și lui Grumăzescu; acesta nu va fi mai nenorocit decât este, va uita iarăș, căci acum este... tare. Tare este și această mamă, care-și apără ce ea singură și-a agonisit. Femeii simțitoare i se iartă, i se admite aceasta; s'ar iertă mai greu bărbatului care s'ar pune astfel între fiu și mamă.

Armonia atmosferei din piesă se întemeiază pe un caracter încheșnat de mamă și altul tot atât de bine încheșnat de fiu devotat.

La noi se aplaudă orice; pe Sadoveanu l-am aplaudat toți.

§

III. Deodată cu actul d-lui M. Sadoveanu s'a dat „Înșiră-te, Mărgărite”, feerie în 2 acte, de V. Eftimiu. Autorul și lucrarea sunt cunoscute cetitorilor „Luceafărului”. Totuși vă scriu o apreciere.

Încep cu sfârșitul: Făt-Frumos regăsește pe Cosânziana mântuită de el din prinsoarea Smeului Smeilor. Dar Cosânziana nu-l mai iubește pe Făt-Frumos; în palatul Smeului ea a fost soția acestuia, pe acesta îl iubește ea, nu pe iubitul care nu a „cunoscut-o pe ea”, cum zice în stil modest biblia. Făt-Frumos trage spada să o răpună și pe Cosânziana, dar atunci apare fata cea mai mică a lui Alb-Împărat și-l potolește: Las-o, așteaptă și va fi și a ta, căci așa sunt femeile, se impacă și cu al doilea... Cosânziana — văduvă, care se va mărită cu al doilea bărbat! Vă place?

Firește, eu spun în proză și pe înțeles ce în versuri se spune mai frumos. Și astfel se înțelege mai ușor că feeria este o istorie... Basmul nostru nu-i înscenat, ca să rămâie basm, ca să înaripeze fantazia poetului ce-ar simți trebuința să scuture în el colorii,

scăpări, figuri, delicatese bogății ce caută drum în lume, ci pentruca alătura să-i așeze — pe lângă văduvia Cosânzenei — și prostia norodului care crede în minciuni și raționalizarea basmului, în care poetul așează din timp în timp câte un aviz: băgați de seamă, este altfel, nu-i cum se crede. Aceasta eră mai ușor de făcut decât feeria lăsată să fie feerie, poveste.

Fata lui Alb-Împărat călătoria după Făt-Frumos fiindcă îl iubiă și-l căută, deși i se prorocise că el nu o va iubi. O ajunsese blestemul părintelui ei: să iubească fără a fi iubită. Acest blestem și începutul împlinirii lui este subiectul actului întâiu, cel mai bun din cele două acte.

Jocul a fost interesant.

§

IV. „Păr de lup” este a doua încercare dramatică a d-lui C. Rădulescu-Motru.

Cunoscutul profesor știe să inventeze o fabulă și să o potrivească unei idei din filosofia sa, dar poezia nu-l încălzește decât pe ici pe colea, ca de pildă către sfârșitul actului final, când Traian visează de izbândă și chiamă dela fereastră pe tovarășii izbândei sale, într-o scenă în adevăr mișcătoare.

Traian este un idealist întors din străinătate, să împartă, ca judecător, dreptate în mijlocul unei societăți în care luptele pentru existență iau încă forme barbare. El se conduce numai de conștiința sa; orice altfel de considerație face; el o face să tacă. Și deodată acest tânăr află că însuș tatăl său este gazdă de hoș și fur ticălos. Îl va arestă deci. Satul răsculat de el îl va ajuta; dar, pe când el dă semnalul de atac, făcând din fereastră batista, un glonț al țărănilor îl oimerește pe el și moare el, cade eroul dreptății ideale, în casa părintească din care el încercă să scoată pe tatăl său...

Dacă poezia nu ne-a încălzit, ne-a interesat, în schimb, acțiunea, ne-a plăcut problema, care nu-i nici obișnuită, nici ușor de tratat.

G. Bogdan-Duică.

Cronică.

Șezătoarea scriitorilor români. La 5 Martie n. a. c., dupăcum am anunțat în numărul trecut, aici în Sibiu s'a ținut prima șezătoare literară a scriitorilor români. Scriitorii au sosit în Sibiu Sâmbătă după prânz, la orele 3½, prin Căineni. Dupăce au fost încvartirați la „Împăratul Romanilor” au făcut o raită de cunoștință prin oraș, iar seara au petrecut-o în societatea restrânsă a câtorva prieteni. Duminică dimineața au luat parte la serviciul divin din biserica catedrală.

După sf. liturghie s'au fotografiat în fața catedralei și au făcut o vizită I. P. S. Mitropolitului Mețianu. În numele scriitorilor l-a salutată d-l Cincinat Pavelescu, căruia i-a răspuns I. P. S. Sa în cuvinte bătrânești

pline de înțelepciune și dragoste. La orele 11¼, s'a început în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii” șezătoarea literară cu următorul program: 1. D-l Oct. C. Tăslăuanu a ținut un Cuvânt de deschidere, în care a arătat importanța șezătorii și a salutată în numele publicului numeros din sală pe scriitori, regretând că lipsește din mijlocul lor d-l M. Sadoveanu, președintele societății scriitorilor români. 2. D-l Oct. Goga a citit poeziile: De demult, Prăpastia și Un om. 3. D-l Em. Gârleanu a citit Trandafirul și Într'un colț de biserică. 4. D-l Cincinat Pavelescu a recitat poeziile: O Prefață, Primăvara, Serenada și Vulturul. 5. D-l Caton Theodorian a citit schița

Darul lui Tinel. 6. D-șoara M. Filotti, dela Teatrul național din București a recitat: Mama de Carmen Sylva, Eu n'am știut să cânt de Corneliu Moldovanu și Ideal de G. Coșbuc. 7. D-l D. Nanu a citit balada Mihnea. 8. D-l I. Agârbiceanu, schița Copilul. 9. D-l Corneliu Moldovanu, Baladă. 10. D-l Dinu Ramură, versurile Răvaș de nuntă. 11. D-l Victor Eftimiu și d-șoara Filotti au recitat părți din „Îșiră-te, Mărgărite”. 12. D-l A. Mândru și-a citit versurile O scrisoare. 13. D-șoara M. Cunțan, poezia Povestea Cântecului și 14. d-l Cincinat Pavelescu a spus mai multe epigrame scâpărătoare de ale d-sale. Șezătoarea a durat 2 ore împlinite. Publicul a făcut entuziaste ovaiți scriitorilor. După șezătoare, în restaurantul Brote, s'a dat un splendid banchet în onoarea scriitorilor la care au luat parte vre-o sută de persoane. S'au ținut următoarele toaste: d-l O. Goga pentru scriitorii din Țară, d-l Cincinat Pavelescu pentru scriitorii din Ardeal, d-l Droc, protopop pens., pentru înflorirea literaturii, d-l Dr. I. Fruma, avocat, pentru purtătorii condeiului, d-l G. Precup, profesor în Blaj, pentru reprezentanții literilor române, d-l Ermil Borcia cetește versuri improvizate, proslăvind pe d-șoara Filotti. — Seara la orele 8 scriitorii au luat parte la petrecerea cu jocuri naționale. A doua zi, Luni la prânz au fost toți oaspeții d-lui Oct. C. Tăslăuanu, iar seara ai d-lui O. Goga, la venerabila familie Cosma. Scriitorii au plecat din Sibiu Marți, la orele 4 dimineața peste Căneni.

De astădată dăm această înșirare seacă a faptelor, rămânând ca în numărul viitor, care va fi închinat în întregime scriitorilor, să publicăm mai multe fotografii și impresiile dela această rară sărbătoare culturală.

✻

Petrecerea cu jocuri naționale. Comitetul central al „Asociațiunii” a avut o idee fericită când a decis să aranjeze această petrecere. Toți câți au văzut-o au rămas încântați de frumusețea jocurilor și costumelor țărănești. Sala încăpătoare dela „Gesellschaftshaus” în seara de 5 Martie n. eră o expoziție de costume și de frumuseți naționale. Această petrecere prin varietatea și originalitatea costumelor, a întrecut chiar și „balul costumat” din Arad, pe care l-am lăudat în numărul trecut. Erau atâtea costume frumoase încât premiarea lor a fost cu neputință fără a săvârși nedreptăți. La începutul petrecerii s'au jucat următoarele jocuri naționale: Hora dela Brașov, Zuralia, De Doi, Brău, Craița și Hora fetelor. Această din urmă însoțită de fluierul d-lui Horșia și de cântecul fetelor înșirate în horă a fost de o frumusețe ca 'n povești. Petrecerea a avut și un caracter intim prin faptul c'am fost noi între noi. Și a fost foarte bine așa. „Asociațiunea” a realizat dela această petrecere și un venit curat de vre-o 700 de coroane, care se va întrebuința pentru înzestrarea Muzeului. Cei cari au aranjat petrecerea pot fi deci pe deplin mulțumiți atât cu venitul moral cât și cu cel material. O seamă de impresii dela această minunată petrecere de sigur se vor publica prin ziare, — poate vom mai reveni și noi.

✻

Valoarea traducerilor. În articolele sale săptămânale, pline de frumoase reflexiuni literare și estetice, apărute în ziarul „Universal” din București, d-l Vlahuță ne dă în timpul din urmă lămuriri și indicațiuni foarte prețioase asupra diverselor probleme, de cari lumea noastră literară într'adevăr ar trebui să se preocupe mai mult. Forma în care sunt scrise aceste articole au pururea acel farmec propriu d-lui Vlahuță, iar ideile dezvoltate sunt pururea rezultatul îndelungatelor experiențe din cariera d-sale de scriitor, înzestrat cu un deosebit și binecuvântat dar de analiză. Iată aici, din nou, un instructiv pasaj asupra traducerilor dintr'un articol intitulat „Dar din dar”:

„În genere se crede, că pentru ca să faci o bună traducere, ți-e destul să cunoști limba, din care traduci și, negreșit, limba în care traduci. Firește că asta e o condiție mijlocitoare indispensabilă, dar dela ea și până la realizarea unei bune traduceri, mai e cel puțin atât, cât e dela calitatea uneltelor și a materialului, de care te servești în executarea unei opere de artă, până la desăvârșirea ei. Căci, cu adevărat, operă de artă este o bună traducere, în domeniul literaturii. Nu poți s'o faci, decât cu sufletul înfierbântat, în stare de a primi, de a topi și turna din nou, în tiparele limbii tale, nu numai gândirea originală întreagă, dar și emoțiunea care i-a dat viață. Ea, gândirea acea originală, vine astfel deadreptul din izvorul ei, în inima neamului tău și intră în mănunchiul puterilor lui ancestrale, ca o putere proaspătă, pururea vie, deci pururea fecundă. Altfel n u intră, altfel vorbele tale căutate, bine alese și frumos potrivite, nu-s decât un sicriu, în care ai închis o umbră. Numai un scriitor poate lărgi, printr'o bună traducere, sfera de acțiune a unei opere literare. Să te gândești la aceasta cu tot dinadinsul!”

Iată aici sfaturi foarte apreciable pentru tinerii noștri traducători.

Dintr'o statistică școlară. În Ungaria (pe baza raportului ministerul de instrucție, pe 1909) sunt 2564 de grădini de copii (aziluri), dintre cari 30 românești, 77 nemțești, 29 sârbești, 12 slovacești iar restul ungurești. 12,000 de copii români cercetează aceste aziluri, din totalul de 200,000.

Școli primare sunt 16,496; românești sunt 2439, nemțești 480, slovacești 480, rutene 66. În 1908 și 1909 s'au închis 321 de școli românești. Școlile primare sunt cercetate de 2,660,897 elevi (români 220,571). Școli poporale superioare sunt 12, toate ungurești.

Școli civile sunt 436, dintre cari 4 românești (de fete). Școli normale (preparandi) sunt 89, dintre cari 4 românești și două româno-maghiare.

Gimnazii sunt 36 (un românesc), licee 142, 3 românești și 1 româno-maghiar.

Școli reale complete 26, românească nici una; cu patru clase 6, românească 1.

Cele două universități (Budapesta și Cluj) au fost cercetate de 6491 + 2078 studenți. Dintre cei 5779 de studenți „unguri” câți cercetează universitatea din Budapesta 2218 sunt Jidani. Nemți sunt 328, Români

168, Slovaci 75, Croați 22, Sârbi 75. Cea din Cluj: 1731 Unguri (inclusive 298 Jidani), 201 Români, 117 Nemți, 10 Slovaci.

La tehnica din Budapesta: 1212 Unguri (inclusive 497 de Jidani), 15 Români, 67 Nemți, 12 Slovaci, 24 Croați. La academiile de drepturi studiază 47 de Români.

Seminariile teologice romano-catolice au fost cercetate de 56 de Români; cele românești de 329 de teologi.

Școli superioare au cercetat cu totul 800 de români (258 dreptul și științele de stat; 34 literele; 99 medicina; 15 tehnica, 9 farmacia, 385 teologia).

Diplome de doctorat în drept și în științe de stat s'au dat în Budapesta 387, în Cluj 780.

Ucenicii de meserii Români sunt 4334, ucenicii de prăvălii 271.

Pentru școli pimate în 1909 statul a dat 9.054,136 cor.

∞

Concertul Reuniunii rom. de muzică. Sibiuu 25. Febr. 1911. Am rămâne cu toții consternați, dacă într-o bună dimineață ne-am trezi cu un ordin sosit dela guvern, prin care, „Reun. rom. de muzică din Sibiuu” — din cine știe ce motive — s'ar declară desființată. Nu-i așa, ar fi o sguuitoare surprindere. Și zău, — judecând de după totala lipsă de interes ce se arată mai ales din partea elementelor băștinașe față de aceasta sermană (cândva falnică!) instituțiune culturală românească, — n'ar trebui nici să ne mirăm, nici să ne indignăm, nici să ne pară rău de apunerea ei; cel puțin am ști, că „Reuniunea rom. de muzică” nu mai există și nu am mai avea tristul prilej de a o vedea tângind de azi pe mâine.

Organizația înjghebată azi — tocmai a fost mult promițătoare: cei mai inimoși și poate și mai pricepuți în ale muzicii au primit să facă parte din comitet, iar de dirigent cu multă greutate a succes să se câștige pentru Reuniune profesorul A. Nowak, incontestabil cel mai de seamă profesor de muzică în Sibiuu. S'a închiriat pentru repetiții o sală admirabilă, s'a cumpărat un pian nou, — tot atâtea îmbunătățiri față de trecut și totuși: probele abia s'au putut ține din cauza că erau slab și neregulat cercetate, așa că după aproape 5 luni de activitate ne-am ales cu un ultra modest concert, dat în sala dela „Casa națională” cu un program învechit, executat palid, fără duh, fără vlagă; — înțeleg piesele corale, al căror titlu — ca să nu le mai facem inimă rea autorilor — credem, că e mai bine să-l retăcem de astădată.

Remarcabile au fost însă punctele de solo. Di Octavian Murășan ne-a dat prilej să-i admirăm din nou minunata-i voce de bariton în arile din oratoriile Elias și Paulus de Mendelssohn, făcându-ne să regretăm iarăși, că asemenea voci și talente (căci dl O. Murășan e și foarte muzical!) rămân lăsate în voia sorții...

Punctul de forță a fost solul de vioară a artistului F. J. Czerny. A cântat cu măiestria-i cunoscută publicului nostru „Romanța” și „Scherzo Tarantelle” de Z.

Wieniawsky. Ce ne-a oferit d-l Czerny a fost artă adevărată, artă pură și îi suntem mulțumitori pentru deliciul procurat.

Cu mai multă recunoștință datorim însă d-lui dirigent A. Nowak, care cu o străduință de fier luptă pentru adunarea rândurilor noastre dezolate, pentru întărirea Reuniunii, Bunele sale intențiuni să fie încoronate de cel mai frumos succes, pe care îl dorim cu toții. (T. B.)

.....

Poșta redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

Midas. „În vis” talmăcește sentimente intime... păcat că n'ați nimerit o formă mai norocoasă.

A. B. E mult sentiment și duiosie în „Închinarea” Dv. Reproducem strofele dela început, cari ne-au sosit întregi.

De-acuma pot plecă oricând
Pe drumul fără de 'nturnare,
Sub un apus de soare blând,
Căci azi nimic nu mă doare;
Azi nu-mi mai dă străvechiul gând
Suava lui înfiorare,
Și nici că mai adorm plângând
Pe o filă albă de scrisoare.

Azi orice cântec a murit
Pe buza fără tremurare;
Și gândul meu nelămurit,
Prbeag și fără de hotare;
Că-mi pare un dulce falfăit
De aripi ce s'afundă în zare,
Sub luciul nemărginit
Și legănător de mare.

Păcat că la desfacerea scrisorii celelalte două s'au rupt.

O. P. Am cetit cu deosebit interes poeziile Dvoastră acum când sunteți mare. Răspunsul e tot cel de-acum cinci ani: scrieți înainte și când veți fi și mai mare trimiteți-ne din inspirațiile Dvoastră.

Syr. „Inimi sbuciumate” și „Impresii” dovedesc intenții frumoase...

L. T. Una dintre ele e foarte drăguță și pentru mulți de actualitate, de aceea o dăm la acest loc de dragul unor ochi verzi:

Stai.

Și acum dă-mi scrisorile
Îmi zice supărată,
Dă-mi părul și dă-mi florile,
Iubite de-astădată.

— Ne-or amuți cântările
O, stai, mai stai, așteaptă,
Ia-ți dar și sărutările
Și cea din urmă șoptă...

La rededere cu ocazia călătoriei ce ai de gând s'o faci la vară.

ADAUS MUZICAL

LA

REVISTA „LUCEAFĂRUL“.

APARE SUB ÎNGRIJIREA D-LOR T. BREDICEANU ȘI V. ȘORBAN.

NR. 2.

CIPRIAN PORUMBESCU.

acestea el își are însemnătatea în istoria dezvoltării noastre culturale, pentru străduințele sale de a crea o muzică românească artistică atunci, când acestea lipsesc cu desăvârșire.

A trăit în timpul renașterii noastre culturale și politice. Delicat din fire, primind de la tatăl său, preotul Iacobe (care încă avea predispoziții pentru artă și literatură) o creștere idealistă, în inima lui n'a fost sădit alt sentiment, decât dragostea nemărginită pentru tot ce e românesc și dorul de a se face folositor neamului său așa cum va ști și va putea mai bine.

Deja ca student intră în vârtejul frământărilor politice cari dăinuiau pe atunci în Bucovina; ca membru, apoi ca president al societății academice „Arboroasa” din Cernăuți îndură o mulțime de persecuțiuni, pierde un stipendiu care i se puse deja în vedere pentru studiarea muzicii, — în sfârșit interzicând din cauza unui proces intentat societății „Arboroasa” se îmbolnăvește de piept. Această boală l-a stins în frageda lui vârstă de 29 ani.

În cariera sa muzicală veșnic lipsit de mijloace și de ocazii norocoase de a se cultiva sistematic în muzică, a rămas până la sfârșitul vieții un „naturalist”. Talentul său însă a fost mare și multilateral. Numai așa e posibil, că în timpul relativ scurt, cât a trăit, a creat peste 200 piese, toate în genul muzicii ușoare, ș. a. coruri studentești, bucăți pentru piano, vioară sau voce cu piano, alte coruri lumești, coruri bisericesti, în fine muzică de teatru. Tehnica lui e simplă, de multeori naïvă, chiar superficială, negrijită. — În compozițiile sale însă se remarcă o invenție melodică bogată, care mai totdeauna poartă nota caracteristică a autorului. Melodiile lui sunt limpezi, senine, neforțate; din cauza aceasta multe din compozițiile sale trăiesc și încăntă inimile azi ca acum 30 ani!

Porumbescu din baza motivelor populare, pe care le-a pătruns și le-a înțeles te meinic, în forma externă adaptează cu prefecție felul muzicii italiene (atât de înrudită cu a noastră!), și prin combinația aceasta fericită și naturală ajunge la rezultate admirabile. Bucăți ca „Axionul Crăciunului”, „Adusu-mi-am aminte” (ambele coruri

religioase), „Souvenir de Nervi”, „A căzut o rază lină”, Aria Dochiței din actul I. op. „Craiu nou” și „In aste haine așa simple” tot din op. „Craiu nou” sunt nu numai în sine de o valoare muzicală netăgăduită, dar pot servi chiar de adevărate modele pentru felul cum are să se scrie românesc în muzică.

Cea mai însemnată și mai cunoscută lucrare a sa este opereta: „Craiu nou”. Pe lângă faptul, că e prima operetă românească, în ea ne arată P. cum au să se folosească melodiile noastre populare pentru trebuințele teatrului. Partile populare din această operetă sunt bine reușite: în celelalte părți — cu puține excepțiuni — se observă mai mult decât reminiscențe din autori străini ca Offenbach, Nikolai ș. a.

Motivele naționale aplicate, cu cari caracterizează în mod foarte plastic momentele românești din scenă, nu le prezintă simplu, ci tirul lor li desvoltă și continuă mai departe tot în sens românesc, o măiestrie, pe care mulți dintre autorii noștri nu o au din cauza, că nu sunt inițiați în deajuns în taina melodiei populare. Și fără de această perfecțiune inițiere, nu poate fi vorbă de stil românesc în muzică. Căci: întocmai cum limba noastră literară de azi, se știe, că nu s'a făcut numai prin regulile filologilor, ci cu deosebire prin cuvintele altele și frazele mlădioase, împrumutate de prin frumoasele basme și poezii din popor, astfel și muzica națională artistică, ca să fie adevărat caracteristică, viguroasă, nu se va forma numai prin studiul exclusiv al clasiciiilor, — fără de cari, bine înțeleși, nu poate fi vorbă de muzică serioasă — ci mai ales prin pătrunderea desăvârșită a motivului popular, prin cunoașterea temeinică a graiului românesc în muzică.

C. Porumbescu a fost unul din cei care a cunoscut acest grai.

Date biografice. C. Porumbescu (până la 1881: Golembiowski) s'a născut la 2 Oct. st. v. 1854 în Șipot (Bucovina). Absolvând liceul din Suceava la 1873, intră în seminarul teologic din Cernăuți. După 2 ani, înființându-se universitatea Francisco-Iosefină tot acolo, trece la facultatea filozofică unde urmează până la 1878, apoi se înscrie la universitatea din Viena (1879 — 1881), ascultând cursuri de istorie și urmează în același timp și la Conservatorul de muzică, ca elev extraordinar, studind armonia, compoziția și instrumentele: vioară și contrabas. Mai bine de un an petrece apoi la Brașov în calitate de profesor de muzică la gimnaziul român și ca conducător al corului bisericei St. Nicolae. În timpul acesta se reprezintă pentru primăoară (27 Februarie v. 1882) opereta sa „Craiu nou”. Bolnav fiind, stă iarna proxima (1882 — 83) în Italia de unde, agravându-i-se boala, se întoarce în patrie, la Strupca, și reposează la 25 Maiu v. 1883.

Compozițiile sale sunt parte publicate în diferite ediții, de familia sa, parte sunt pe cale a se da publicității prin Reuniunea de cântare „Ciprian Porumbescu” din Suceava, care-și câștigă mari merite pentru popularizarea operelor. Lui Porumbescu (până acum au apărut în ediția acestei Reuniuni 3 caete de coruri). Din opereta „Craiu nou”, proprietatea „Societății teatrale române din Ungaria”, s'a tipărit până acum numai părți fragmentare.

În numărul de față publicăm un ansamblu inedit din opereta „Craiu nou”, ce ni s'a pus la dispoziție prin comitetul „Societății teatrale române din Ungaria”.

Rugăciune.

Ensemble
din Opera „Craiu nou“

C. Porumbescu.

Andante.

Dochița. *p* O Doam - - ne prea sfin - te la lor rugă-minte,

Anica. *p* O Doam - - ne prea sfin - te la mea rugă-minte,

Leonaș. *mf* O Doam - - ne prea sfin - te, la mea ru-gă-min - te,

Sopran. *p* O Doamne prea sfin-te la a lui rugămin-te

Alt. *p* O Doamne prea sfin-te la a lui rugămin-te

Tenor. *p* O Doamne prea sfin-te la a lui rugămin-te

Bass. *p* O Doamne prea sfin-te la a lui rugămin-te

PIANO *p* Andante.

D. fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

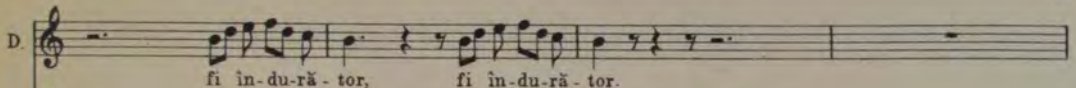
A. fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

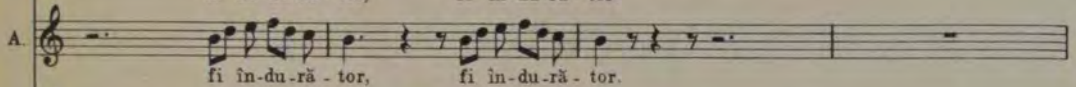
L. fi în - du - ră - tor, n - du - ra - tor, fi în - du - ră - tor, n - du - ră -

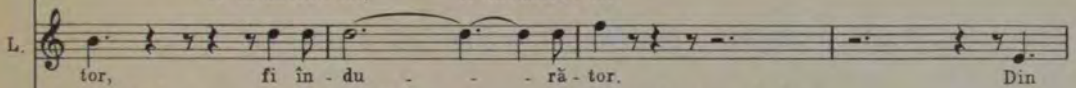
fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

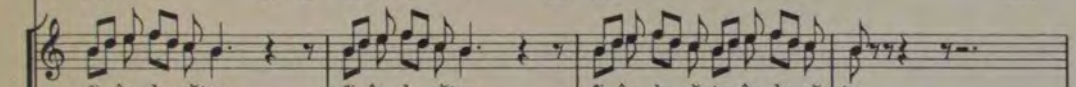
fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

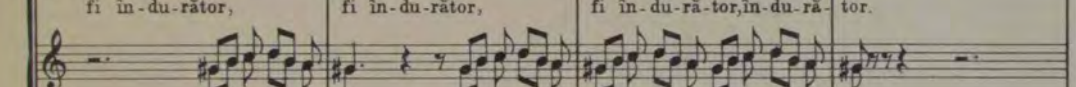
fi în - du - ră - tor. fi în - du - ră - tor,

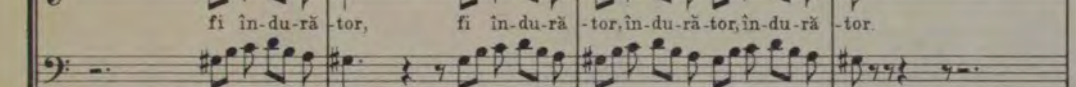
D. fi în-du-ră-tor, fi în-du-ră-tor.

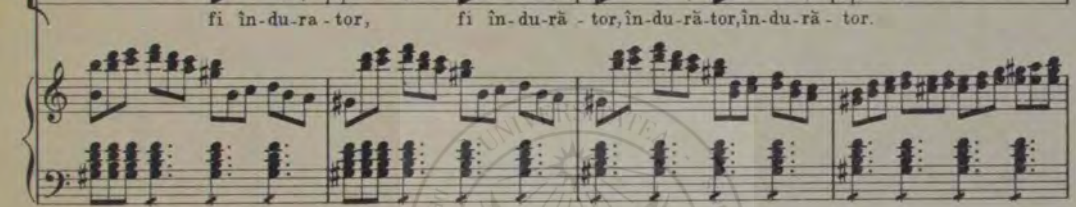
A. fi în-du-ră-tor, fi în-du-ră-tor.

L. tor, fi în-du-ră-tor. Din

 fi în-du-rător, fi în-du-rător, fi în-du-rător, în-du-ră-tor.

 fi în-du-ră-tor, fi în-du-ră-tor, în-du-ră-tor, în-du-ră-tor.

 fi în-du-ra-tor, fi în-du-ră-tor, în-du-ră-tor, în-du-ră-tor.

D. Din ce-riuri pri-veș-te, o Doam-ne pă-zeș-te, fi în-du-ră-

A. Din ce-riuri pri-veș-te, o Doam-ne pă-zeș-te, fi în-du-ră-

L. ce-riuri priveș-te, o Doam-ne pă-zeș-te,

 Din ce-riuri pri-veș-te, o Doamne pă-zeș-te, fi în-du-ră-

 Din ce-riuri pri-veș-te, o Doamne pă-zeș-te, fi în-du-ră-

 Din ce-riuri pri-veș-te, o Doamne pă-zeș-te, fi în-du-ră-

D
tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

A
tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

L
fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor,

D
tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

A
tor, fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

L
du - ră - tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

fi în - du - ră - tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

tor, fi în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor, în - du - ră - tor

„Economul“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni, Cluj.

Centrală în Cluj (casa proprie) Str. Vesselényi Miklós 26.

— Filiale în Gherla, Ludoșul de Mureș și Aiud. —

Intemeiat la anul 1886.

Are capital social în 4000 acțiuni	Cor.	400.000—
„ fonduri de rezervă și penzii		290.000—
„ fonduri culturale și de binefacere		15.000—
„ depuneri spre fructificare peste		2.000.000—

Primește depuneri spre fructificare de la privați cu $4\frac{1}{2}\%$ și cu 5% , iar la sume peste Cor. 10.000— și de la corporațiuni culturale sau filantropice cu condițiuni excepțional favorabile.

Escontează cambii cu cel puțin două subscrieri.

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7% și 8% . Acoardă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7% .

Acoardă împrumuturi de cont-curent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7% .

„Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneșul săsesc, Sălciua, Tic, Berind, Măcișagul unguresc, Gădălin, Ugruț, Ciachi-Gărbău și Cătina.

„Economul“ mijlocește cele mai ieftine asigurări pe viață și contra focului.

A apărut:

Informații literare și culturale

1903 — 1910

de

Octavian C. Tăslăuanu.

Editura W. Krafft, Sibiu.

Volumul cuprinde: Figuri literare și culturale, Articole despre artă, despre chestiuni culturale de la noi și din străinătate și dări de seamă despre o parte a literaturii românești din ultimul deceniu.

Volum bogat de 350 pagini. Preț 2 cor., în România 2 Lei 50 b. Se poate comanda de la toate librăriile.

Piane și armoniuri

din cele mai bune fabrici, livrează subsemnatul pe lângă prețuri convenabile și cu garanță. Totodată dau informațiuni gratuite cu privire la procurarea de orice instrumente muzicale de arcuș sau de suflat, pentru alcătuirea de orchestre și trebuință privată.

T. Popovici,

profesor de muzică.

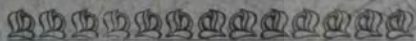
Sibiu (Nagyszeben), Str. Cisnădiei Nr. 7.

Colecțiile revistei „Luceafărul“.

Legătură elegantă în pânză.

Anul I, (1902)	50 cor.
Anul II, (1903)	40 „
Anul III, (1904)	30 „
Anul IV, (1905)	epuizat
Anul V, (1906) Ed. simplă	16 „
Anul V, (1906) Ed. de lux	25 „
Anul VI, (1907) Ed. simplă	16 „
Anul VI, (1907) Ed. de lux	25 „
Anul VII, (1908) Ed. simplă	16 „
Anul VII, (1908) Ed. de lux	25 „
Anul VIII, (1909) Ed. simplă	16 „
Anul VIII, (1909) Ed. de lux	25 „
Anul IX, (1910) Ed. simplă	16 „
Anul IX, (1910) Ed. de lux	25 „

Toate colecțiile împreună ediția simplă
200 cor.; ediția de lux 230 cor.

Nou „premiu“

pentru abonați.

Toți abonații noștri cari și-au achitat
abonamentul pot să aibă admirabilul

Album de broderii

și

țesături românești,

compus și editat de d-șoara

Minerva Cosma,

cu prețul de 12 cor. franco, în loc
de 17 cor.

Album

de

Crestături în lemn

infățișând 243 obiecte după originale
țărănești, întocmit de

Dimitrie Comșa.

Cuprinde 41 tabele.

Se vinde la autor și la librăria archi-
diecezană în Sibiu cu prețul de 24 cor.

Abonații revistei noastre îl pot comanda
prin Administrația „Luceafărului“ cu
prețul redus de 20 cor. franco.

Cel mai potrivit dar pentru copii!

Adelina Olteanu Maior:

Biblioteca Copiilor și a Tinerimii

cu numeroase ilustrațiuni.

Cuprinde: basme și istorioare
pentru copii, un număr bogat de
piese de teatru și povestiri pentru
tinerime.

Se află încă în vânzare: vol. II, III, IV,
la librăria Archidiecezană din Sibiu,
sau la Administr. revistei „Luceafărul“.

Prețul unui volum 1. coroană.